

Ekonomi ve İhracat Verileri Bülteni

Mart 2023

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

GEÇMİŞ OLSUN TÜRKİYE

KahramanmaraŐta meydana gelen
ve birçok ilimizde hissedilen
depremlerde hayatını kaybeden
vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet,
yaralılarımıza acil Őifalar dileriz.

İçerik

Küresel Ekonomi ve Ticaret

Çin'in "sıfır vaka" politikasını sonlandırması, Avrupa genelinde enerji krizinin beklenenden daha hafif geçmesi, resesyona girmesinden endişe edilen ABD ekonomisinde talebin güçlü biçimde devam etmesi küresel çapta ekonomik faaliyetleri olumlu etkileyen gelişmelerdir. İthalat talebinde yaşanan zayıflamanın etkisi ile küresel mal ticaretinde ise 2023 yılının ilk çeyreğinde devam eden bir yavaşlama görülmektedir.

Küresel Emtia Fiyatları

2023 yılı Şubat ayında enerji fiyatları endeksi bir önceki aya göre %7,3 azalmıştır. Metal Emtia Fiyatları Endeksi Şubat ayında bir önceki aya göre %1,7 düşmüştür. Değerli Metal Emtia Fiyatları Endeksi ise bu dönemde aylık bazda %3,1 oranında gerilemiştir. Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi aylık olarak %1,2 oranında artarken, Gıda Fiyatları Endeksi %1,0 oranında artmıştır.

Rusya-Ukrayna Savaşında Bir Yıl Geride Kaldı

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali küresel ekonomi üzerinde çok boyutlu birçok olumsuz etki oluşturmuştur. Özellikle savaş ile birlikte emtia fiyatlarındaki yükseliş artmış, tedarik zincirlerindeki bozulmalar derinleşmiştir.

Afetten Etkilenen 11 İlin Ekonomik ve Ticari Görünümü

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen depremlerden etkilenerek afet bölgesi ilan edilen illerde toplamda, Türkiye'deki toplam nüfusun %16,4'ünü temsil eden 13,96 milyon kişi yaşamaktadır. Afet bölgesindeki 11 ilin toplamda Türkiye ekonomisi içindeki payı %9,75'tir.

1 5 Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

Türkiye'nin gayrisafı yurt içi hasılası (GSYH) 2022 yılında %5,6 oranında artarak yaklaşık 905,5 milyar \$'a yükselmiştir. Ocak-Aralık 2022 döneminde Cari İşlemler Açığı yaklaşık 48,8 milyar \$ oldu. Sanayi Üretim Endeksi Ocak ayında %4,5 arttı. İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Şubat ayında %75,2 olarak gerçekleşti. Şubat ayında ihracat %6,4 azalışla 18,6 milyar \$'a gerilerken, ithalat %10,6 artışla 30, milyar \$ oldu.

20 28 Sürdürülebilir Ticaret Endeksi

Bir ülkenin sürdürülebilir ticaret yapma kabiliyeti son dönemde önem kazanan bir konudur. Sürdürülebilir ticaret ile ekonomik, çevresel ve toplumsal açıdan güvenli şekilde ticaret yapılması kastedilmektedir. Sürdürülebilir ticaretin ölçülmesi için Hinrich Foundation ve İsviçre'nin Yönetim Gelişimi Enstitüsü altındaki Dünya Rekabetçilik Merkezi işbirliğinde Sürdürülebilir Ticaret Endeksi oluşturulmuştur.

36 40 Recommerce

"Yeniden e-ticaret" olarak ifade edilen "Recommerce", ikinci el, yenilenmiş veya geri dönüştürülmüş ürünlerin çevrimiçi pazar platformları aracılığıyla döngüsel ekonomi sistemine uygun biçimde satışını tanımlayan bir terimdir. Kullanım kolaylığı ve satın almalarda güven sağlayan ticaret platformları Recommerce pazarının gelişmesine olanak sağlamaktadır.

Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Küresel Ekonomi ve Ticaret

Dünya Ekonomisi

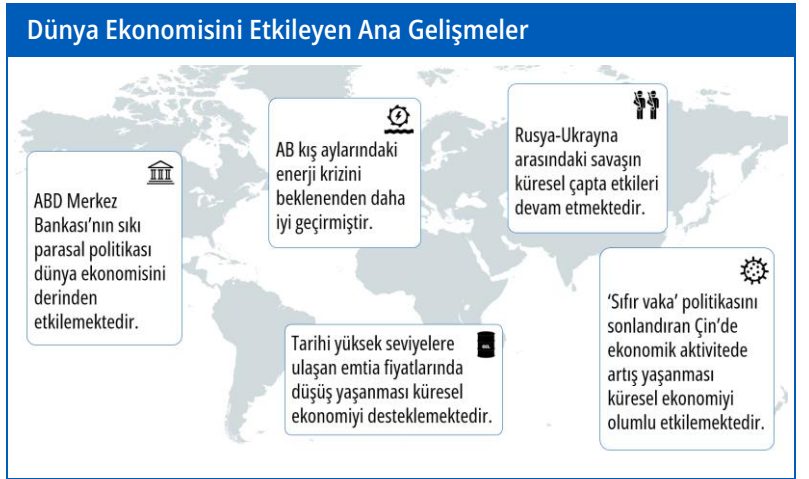
Küresel ekonomiye yönelik beklentilerde kısmi iyileşmeler yaşandı

Son dönemde yaşanan gelişmeler 2023 yılında küresel ekonomi için daha önce yapılan karamsar tahminlerde iyileşmelere neden olmuştur. Özellikle Çin'in salgın nedeniyle uzun süre uyguladığı "sıfır vaka" politikasını sonlandırmasının ekonomik faaliyetleri olumlu etkilemesi, Avrupa genelinde kış aylarında ağır biçimde yaşanmasından endişe edilen enerji krizinin beklenenden daha hafif geçmesi, resesyona girmesinden endişe edilen ABD ekonomisinde talebin güçlü biçimde devam etmesi küresel ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği gelişmeler olarak sıralanmaktadır. 2022 yılında tarihi yüksek seviyelere ulaşan emtia fiyatlarında genel olarak yaşanan düşüş ve dünya çapında tedarik zincirlerinde karşılaşılan sorunların zamanla çözülmesi ile uluslararası taşımacılık maliyetlerinin normalleşmesi küresel ekonomiyi destekleyen etki oluşturmaktadır.

Küresel ekonomi için riskler devam ediyor

Diğer yandan ABD Merkez Bankası başta olmak üzere, uygulanmakta olan sıkı parasal politikalar küresel ekonomik aktivite ve büyüme için en belirgin risk oluşturmaktadır. Küresel ekonomi yüksek enflasyon oranları ile yüksek kamu ve özel sektör borç yükünün aynı anda mevcut olduğu bir dönemden geçmektedir. Uygulanan sıkı para politikaları, gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere küresel çapta ülkelerin borçlarını çevirmesini daha maliyetli hale getirmektedir. Bu durum çok yönlü bir kriz ortamında bulunan küresel ekonomi üzerinde risk oluşturan diğer bir gelişmedir¹.

¹ IMF, *Finance & Development*²

Küreselleşmeden çok kutuplu düzene geçiş eğilimi görülmektedir

Dünyanın en büyük ilk iki ekonomisi olan ABD ve Çin arasında ticaret alanında yaşanan gerilimler, Rusya ile Ukrayna arasında devam eden savaş ve uygulanan yaptırımların ekonomik sonuçları ile birleşince, dünyanın küreselleşmeden çok kutuplu düzene geçiş sürecini hızlandırmıştır. Bu gelişmeler Covid-19 salgını ile birlikte bozulmalar yaşayan tedarik zincirlerinin yapısını etkilemektedir. Dünya çapında işletmeler, tedarik zincirlerini nihai pazara daha yakın olan konumlara taşıma ve yakın politik ilişkide bulunan ülkeler üzerinden kurgulama eğilimindedirler. Bu sayede tedarik zincirlerinin daha esnek bir yapıya sahip olması, yaşanan gecikmelerin azalması, taşımacılık maliyetlerinin düşürülmesi, ürün tedariginde yaşanan sıkıntıların önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

IMF'nin 2023 yılı dünya ekonomisi büyüme oranı tahmini %2,9

Uluslararası Para Fonu (IMF) tahminlerine göre 2022 yılında dünya ekonomisi %3,4 oranında büyümüştür². Bu dönemde gelişmiş ülke ekonomilerinin %2,7 oranında, gelişmekte olan ülke ekonomilerinin ise %3,9 oranında büyüdüğü belirtilmektedir. IMF tarafından 2023 yılında dünya ekonomisinin %2,9 oranında büyümesi beklenmektedir. 2023 yılında gelişmiş ekonomilerin büyüme oranının %1,2 olarak gerçekleşmesi, gelişmekte olan ekonomilerin ise %4,0 oranında büyümesi öngörülmektedir. 2024 yılında ise dünya ekonomisinin büyüme oranının %3,1'e yükseleceği, gelişmiş ekonomilerin %1,4 ve gelişmekte olan ekonomilerin %4,2 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. IMF'nin yanı sıra Dünya Bankası ve OECD'nin ekonomik büyüme oranlarına ilişkin tahminleri ise aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)									
		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
Dünya Bankası	2021	5,9	5,3	5,9	5,0	4,8	8,7	8,1	2,2
	2022	2,9	3,3	1,9	3,0	-3,5	6,9	2,7	1,2
	2023	1,7	0,0	0,5	0,8	-3,3	6,6	4,3	1,0
IMF	2021	6,2	5,3	5,9	5,0	4,7	8,7	8,4	2,1
	2022	3,4	3,5	2,0	3,1	-2,2	6,8	3,0	1,4
	2023	2,9	0,7	1,4	1,2	0,3	6,1	5,2	1,8
OECD	2021	5,9	5,3	5,9	4,9	4,7	8,7	8,1	1,6
	2022	3,1	3,3	1,8	2,8	-3,9	6,6	3,3	1,6
	2023	2,2	0,5	0,5	1,2	-5,6	5,7	4,6	1,8

Kaynak: IMF (Ocak 2023), Dünya Bankası (Ocak 2023), OECD (Kasım 2022)

Sürdürülebilirlik uygulamalarının dünya ekonomisi üzerinde etkilerinin olması bekleniyor

Dünya ekonomisinde yaşanan dinamik değişimlerin oluşturduğu belirsizlik ortamı sürdürülebilirlik, çevre ve iklim değişikliği ile mücadele gibi küresel düzeyde işbirliği gerektiren konulara gereken önemin verilmesini güçleştirmektedir. Ancak sürdürülebilirlik uygulamaları ve bu alanda yürürlüğe girecek düzenlemelerin 2023 yılında dünya ekonomisinin yönünü belirleyici bir diğer etken olacağı değerlendirilmektedir.

² IMF, *World Economic Outlook*

Küresel Ticaret

DTÖ Ticaret Barometresi endeks değeri Aralık 2022 döneminde 92,2'ye geriledi

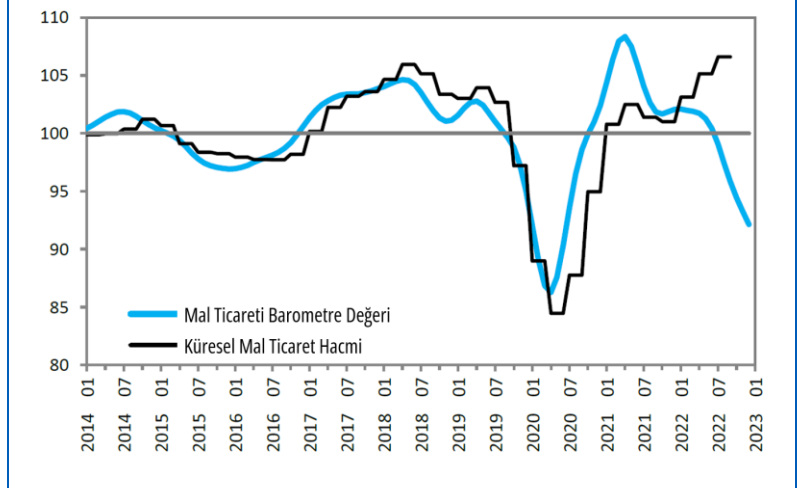
DTÖ tarafından yıl içinde belirli zaman aralıklarında yayınlanan Ticaret Barometresi, gerçek zamanlı olarak temin edilen mal ticareti verileri kullanılarak hesaplanan ve dünya ticareti için kısa vadede gösterge niteliği taşıyan bir endeks değeridir. 100 baz puanının altındaki endeks değeri küresel ticarete ortalamanın altında bir büyüme beklentisi olduğu anlamını taşıırken, 100'ün üzerindeki değerler dünya ticaretinde ortalamanın üstünde bir artış beklentisini ifade etmektedir. Mart ayında DTÖ tarafından mal ticaretine yönelik yayınlanan Ticaret Barometresi verilerine göre, Aralık 2022 dönemi Ticaret Barometresi Endeks değeri 92,2'ye gerilemiştir³. Bir önceki dönem olan Eylül 2022 döneminde endeks değeri 96,2 olarak gerçekleşmişti. Küresel çapta ithalat talebinde yaşanan zayıflamanın etkisi ile küresel mal ticaretinde 2022 yılının son çeyreğinde başlayan ve 2023 yılının ilk çeyreğinde devam eden bir yavaşlama olduğu görülmektedir.

Küresel mal ticareti 2022 yılının üçüncü çeyreğinde beklentileri aşarak güçlü bir büyüme sergilemiş ve geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık %5,6 oranında büyüme kaydetmiştir. Ancak ticari göstergeler 2022 yılının son çeyreğinde küresel ticaret hacminin bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla daraldığını işaret etmektedir. Diğer taraftan, Çin'deki konteyner limanlarından gelen olumlu veriler küresel ticarete yaşanan daralmanın kısa süreli olabileceği yönündeki tahminleri güçlendirmiştir.

2022 yılı Aralık döneminde, DTÖ Ticaret Barometresi hesaplamalarında kullanılan bileşenlerden otomotiv ürünleri hariç diğer bileşenler baz trend endeks değeri olan 100'ün altında gerçekleşmiştir. Bu dönemde otomotiv ürünleri endeks değeri 105,8 olurken, ihracat siparişleri 97,4 olarak hesaplanmıştır. Konteyner taşımacılığı endeks değeri 89,3 olarak gerçekleşirken, hava taşımacılığı 87,8 değerine ve hammaddeler 92,0 değerine gerilemiştir. İhracat siparişleri endeks değerinin 100'ün altında kalmış olmasına rağmen bir önceki döneme göre artış göstermesi dikkat çekmektedir. Diğer bileşenlerde ise bir önceki döneme göre azalış yaşanması küresel çapta ticaretin yeterince güçlü olmadığına işaret etmektedir.

³ DTÖ, *Trade Barometer*²

Dünya Ekonomisini Etkileyen Ana Gelişmeler

Kaynak: DTÖ

Grafikte mavi renkli eğri DTÖ tarafından yayınlanan Ticaret Barometresi değerini göstermektedir. Siyah renkli eğri ise dünya ticaret hacmini göstermektedir. Ticaret Barometresi değerleri gerçek zamanlı verilerden elde edilmektedir. Dünya ticaret hacmi ise yaklaşık 3 aylık gecikme ile elde edilebilmektedir. Bu nedenle iki eğrinin trendlerinde farklılık olabilmektedir. Dünya ticaret hacmi eğrisinin gecikmeli olarak Ticaret Barometresi eğrisini takip etmesi beklenmektedir.

Küresel Ticaret Hacmi Büyüme Tahminleri (%)

	DTÖ ¹	IMF ²	Dünya Bankası ²	OECD ²
2021	9,7	10,4	10,6	10,0
2022	3,5	5,4	4,0	5,4
2023	1,0	2,4	1,6	2,9

Kaynak: DTÖ (Kasım 2022), IMF (Ocak 2023), Dünya Bankası (Ocak 2023), OECD (Kasım 2022)

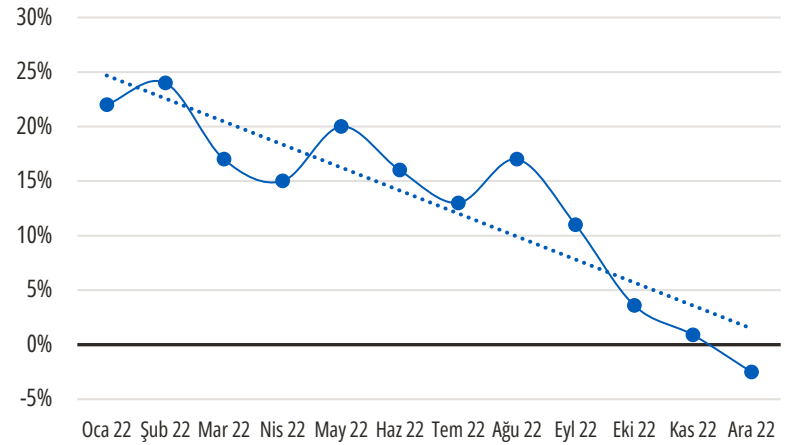
¹Uluslararası hizmet ticareti hariç küresel ticaretteki büyüme

²Uluslararası hizmet ticareti dahil küresel ticaretteki büyümesi

2022 yılı Aralık ayında uluslararası ticaret bir önceki yılın aynı ayına göre %2,5 düştü

Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Center - ITC) güncel verilerine göre 2022 yılı Aralık ayında küresel ticaret bir önceki yılın aynı ayına göre %2,5 düşmüştür. Bu dönemde gelişmiş ülkeler grubunun ihracatında azalış oranı %0,2 olarak gerçekleşirken, gelişmekte olan ülkelerin ihracatı %5,5 oranında azalmıştır. En az gelişmiş ülkelerin ihracatı ise bu dönemde %4,4 oranında artış kaydetmiştir⁴.

Küresel Ticaretin Bir Önceki Yıla Göre Aylık Değişim Oranları

Kaynak: ITC

Not: Veriler ilerleyen dönemde güncellenebilmektedir.

Aralık ayında Avrupa ve Amerika bölgeleri ihracatı artarken Asya ihracatı düştü

Küresel çapta ihracat bölgeler açısından incelendiğinde bir önceki yıla göre Aralık ayında en fazla ihracat artışı %5,4 oranı ile Pasifik bölgesinde gerçekleşmiştir. Kuzey-Orta-Güney Amerika bölgesindeki ihracat artışı %4,3 olmuştur. Avrupa bölgesindeki ihracat %2,0 oranında artarken, Afrika ihracatında artış oranı %0,4 olarak gerçekleşmiştir. Aralık ayında Asya bölgesinin ihracatında %8,1'lik düşüş yaşanmıştır.

Avrupa ve Afrika bölgeleri ithalatı artarken Asya ve Amerika bölgeleri ithalatı azaldı

2022 yılı Aralık ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en fazla ithalat artışı yaşanan bölge %7,0 ile Pasifik bölgesi olmuştur. Afrika bölgesinin ithalatındaki artış oranı %3,4 olurken, Avrupa bölgesinin ithalatı bu dönemde %3,2 artmıştır. Diğer yandan Asya bölgesindeki ülkelerin gerçekleştirdikleri ithalat %5,2 oranında azalmıştır. Amerika bölgesindeki ithalat ise %1,9 oranında düşmüştür.

En yüksek artış oranı gemi, yat ve parçaları ile hububat ürün gruplarında gerçekleşti

Ürün gruplarına göre incelendiğinde, 2022 yılı Aralık ayında bir önceki yılın aynı ayına göre uluslararası ticaret alanında en fazla artış gemi, yat ve parçaları ile hububat sektörlerinde gerçekleşmiştir. Gemi, yat ve parçaları sektörü dış ticareti Aralık ayında %25 artış ile 3,8 milyar \$'a ulaşmıştır. Hububat sektörü dış ticareti ise 2021 yılı Aralık ayındaki 850 milyon \$ seviyesinden 2022 yılı Aralık ayında 1,1 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Diğer önde gelen sektörlerdeki ihracat incelendiğinde, mücevher ihracatı %5,6 azalışla 16 milyar \$, elektronik cihazlar %17 düşüşle 206 milyar \$, kimyasallar %6,1 düşüşle 121 milyar \$, mineral yakıtlar %18 artışla 218 milyar \$, metal ürünler ihracatı %10,0 azalışla 22 milyar \$, madencilik ürünleri %12,0 azalışla 4,5 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

⁴ ITC, *The Global State of Trade*

Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

Türkiye Ekonomisi

Türkiye ekonomisi 2022 yılında %5,6 büyüdü

Türkiye'nin gayrisafi yurt içi hasılası (GSYH) 2022 yılında %5,6 oranında artarak yaklaşık 905,5 milyar \$'a yükselmiştir⁵. 2022 yılında kişi başına GSYH 10.655 \$'a yükselmiştir.

Sanayi Üretim Endeksi Ocak ayında %4,5 arttı

Ekonominin sanayi kesiminde meydana gelen gelişmelerin kısa dönemde olumlu veya olumsuz etkilerinin ölçülebilmesi için "Sanayi Üretim Endeksi" hesaplanmaktadır. Sanayi Üretim Endeksi yıllık bazda 2023 yılı Ocak ayında yıllık bazda %4,5 oranında artarken, aylık bazda artış oranı %1,9 olmuştur. TÜİK verilene göre Ocak ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %7,6 azalmıştır. İmalat sanayi sektörü endeksi %5,8 artmış, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi ise %5,7 azalmıştır⁶.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Şubat ayında %,75,2 oldu

2023 yılı Şubat ayında, imalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı (KKO), bir önceki aya göre 0,1 puan azalarak yüzde 75,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA) ise, bir önceki aya göre 0,1 puan azalarak yüzde 75,2 olmuştur. TCMB verilerine göre Şubat ayında kapasite kullanım oranı yatırım mallarında bir önceki aya göre 1.1 puan artışla 78,1' ulaşmıştır. Ara mallarda ise 0,7 puan azalışla 74,9'a düşmüştür. Tüketim mallarında 0,1 puan artışla 73,1'a yükselirken, dayanıklı tüketim mallarında 0.7 puan artarak 71,4'e çıkmıştır. Dayanıksız tüketim mallarında ise değişim göstermeden 73,4 seviyesinde gerçekleşmiştir⁷.

⁵ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla²

⁶ TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi²

⁷ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı²

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri

Göstergeler	2020	2021	2022	2023 Oca.	2023 Şub.
GSYH Değişim ¹ (%)	1,9	11,4	5,6	-	-
GSYH (milyar \$)	717	807	906	-	-
Sanayi Üretim Endeksi Yıllık Değişim ²	1,6	17,5	5,7	4,5	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	71,9	76,6	77,2	75,3	75,2
İşsizlik Oranı (%)	13,1	12,0	10,5	9,9	-
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-31,9	-7,2	-48,8	-	-
Cari İşlemler Dengesi / GSYH Oranı (%)	-4,4	-0,9	-5,4	-	-
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-49,9	-46,2	-109,5	-14,2	-12,2
İhracat (FOB, milyar \$)	169,6	225,2	254,2	19,4	18,6
İthalat (CIF, milyar \$)	219,5	271,4	363,7	33,6	30,8
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-3,5	-2,8	-0,9	-	-
TÜFE ³ Oranı (%)	14,60	36,08	64,27	57,68	55,18

Kaynak: Hazine Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim)

²Takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (2015=100, Yıllık Yüzde Değişim)

³TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim

Not: 2022 yılına ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

İşsizlik Ocak ayında %9,9 olarak gerçekleşti

Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı 2023 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre 0,5 puan azalarak %9,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2023 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre 354 bin kişi artarak 31 milyon 837 bin kişi, istihdam oranı ise 0,5 puan artarak %48,9 olmuştur. Bu dönemde işgücü 188 bin kişi artarak 35 milyon 260 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,2 puanlık artış ile %54,1 olarak gerçekleşmiştir⁸.

Ocak-Aralık 2022 döneminde Cari İşlemler Açığı yaklaşık 48,8 milyar \$ oldu

TCMB verilerine göre, Aralık ayında cari işlemler hesabı 5,9 milyar \$ açık kaydetmiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 3,5 milyar \$ fazla vermiştir. Ocak-Aralık 2022 dönemi cari işlemler açığı 48,8 milyar \$ olurken, aynı dönemde altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı 50,8 milyar \$ fazla vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 8,1 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı girişler 2,5 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler ise 1,5 milyar \$ olmuştur⁹.

⁸ TÜİK, [İşgücü İstatistikleri](#)

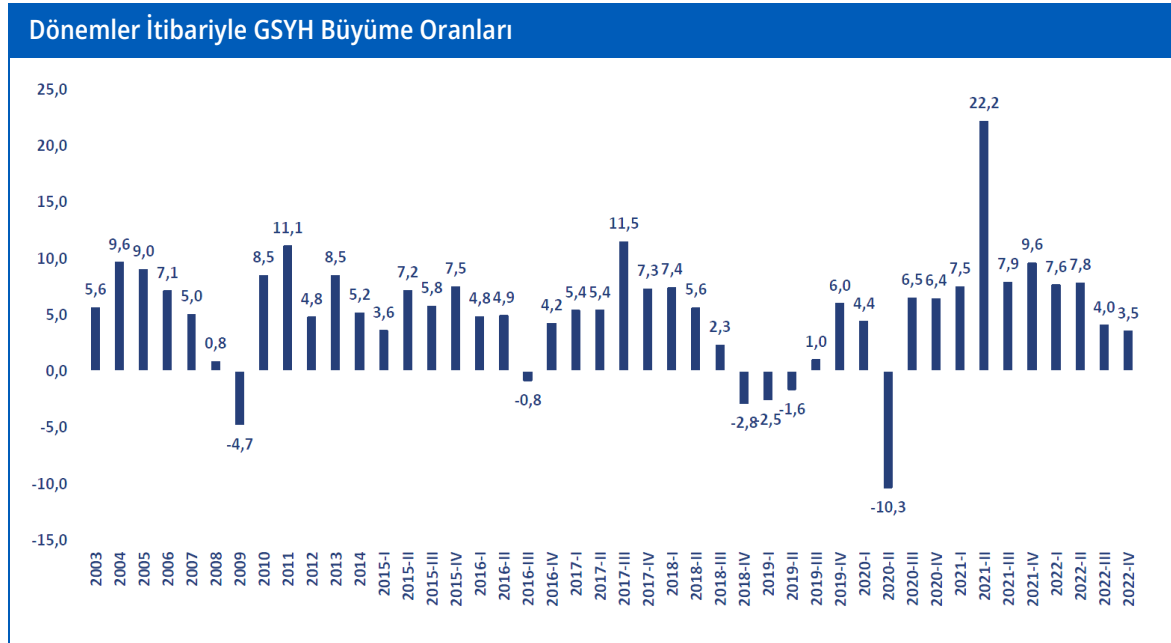
⁹ TCMB, [Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)

Tüketici fiyat endeksi Şubat ayında yıllık %55,18 oldu

TÜİK verilerine göre tüketici fiyat endeksi, 2023 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre %3,15, bir önceki yılın Aralık ayına göre %10,00, bir önceki yılın aynı ayına göre %55,18 ve on iki aylık ortalamalara göre %71,83 olarak gerçekleşmiştir¹⁰. Şubat ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %21,69 ile giyim ve ayakkabı olurken, buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise %74,34 ile lokanta ve oteller olmuştur. Yurt içi üretici fiyat endeksi ise 2023 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre %1,56, bir önceki yılın Aralık ayına göre %5,78, bir önceki yılın aynı ayına göre %76,61 ve on iki aylık ortalamalara göre %120,72 artış göstermiştir¹¹. Yıllık en düşük artış; %29,40 ile ana metaller, %40,03 ile kağıt ve kağıt ürünleri, %43,08 ile metal cevherleri alt sektörlerinde gerçekleşmiştir. Buna karşılık elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme %152,11, diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri %144,73, içecekler %133,17 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler olmuştur.

Türkiye ekonomisi 2022 yılının son çeyreğinde %3,5 oranında büyüdü

2022 yılının ilk çeyreğinde Türkiye ekonomisi bir önceki yılın aynı dönemine göre %7,6 oranında büyürken, ikinci çeyreğinde büyüme oranı %7,8'e yükselmiştir. Üçüncü çeyrekte %4,0 oranında büyüyen ekonomi yılın son çeyreğinde ise %3,5 oranında büyüme kaydetmiştir.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Türkiye'nin PMI değeri 2023 yılı Şubat ayında 50,1 oldu

Satınalma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices - PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır. PMI'lar ekonomik koşullara ilişkin önemli bir öncü göstergedir. PMI'ların 50'den büyük olması önceki aya kıyasla bir artış olduğu anlamını taşıırken, 50'den küçük olması ise önceki aya göre düşüş olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda PMI Endeksleri ilgili ekonomi ve sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin yönünü göstermektedir. 2023 yılı Şubat ayında Türkiye'nin PMI değeri 50,1 olarak kayda geçmiştir¹².

¹⁰ TÜİK, *Tüketici Fiyat Endeksi*²

¹¹ TÜİK, *Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi*²

¹² Ticaret Bakanlığı, *Ekonomik Görünüm*²

İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) Şubat 2023

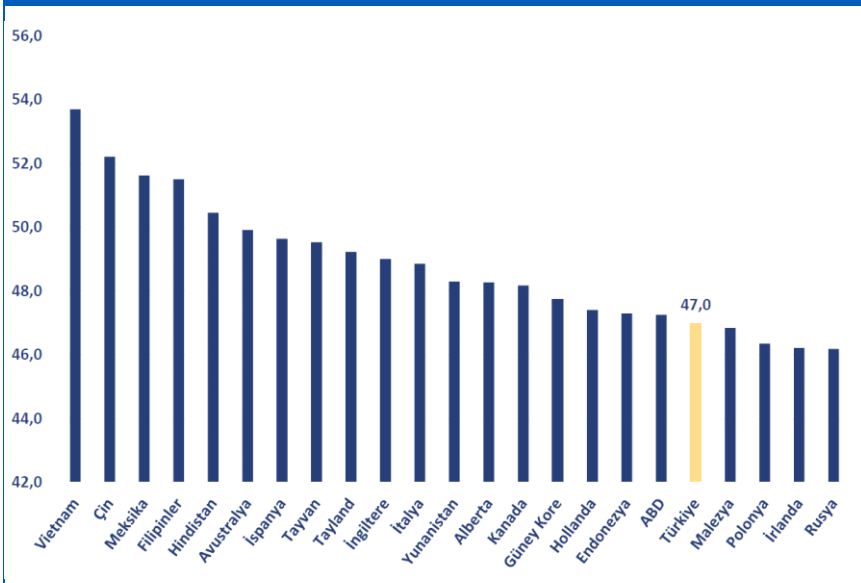

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, S&P Global

Şubat ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 47,0 oldu

Satınalma yöneticileri ile yapılan görüşme ve anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek hazırlanan "Yeni İhracat Siparişleri Endeksi" mal ve hizmet sektörlerindeki yurt dışı talebi ölçen bir göstergedir. Bu sayede ülke ve sektör bazında ihracat talebinde zaman içinde meydana gelen değişimler takip edilebilmektedir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepteki düşüşü, 50'nin üstünde olması talepteki artışı ifade ederken, 50 değeri bir değişimin olmadığını göstermektedir. Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 2023 yılı Şubat ayında 47,0 olarak gerçekleşmiştir.

Yeni İhracat Siparişleri Endeksi Şubat 2023

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

3 Mart 2023 tarihi itibariyle ticari kredi hacmi 6,37 trilyon TL'ye ulařtı

BDDK tarafından 3 Mart 2022 tarihinde yayınlanan haftalık bankacılık sektörü verilerine göre ticari kredi hacmi 6,37 trilyon TL'ye ulařmıřtır¹³.

Krediler			
Sektör / Krediler (3 Mart 2023 Cuma) (Milyon TL)	TL Cinsinden	Yabancı Para Cinsinden	Toplam
Toplam Krediler	5.628.759	2.459.635	8.088.395
Tüketici Kredileri ve Bireysel Kredi Kartları	1.715.6845	1.208	1.716.893
Ticari ve Diğer Krediler	3.913.075	2.458.427	6.371.502
Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	946.548	289.682	1.236.230
KOBİ Kredileri	1.944.300	261.754	2.206.054

Kaynak: BDDK

¹³ BDDK, [Haftalık Bankacılık Sektörü Verileri](#)

Türkiye Dış Ticareti

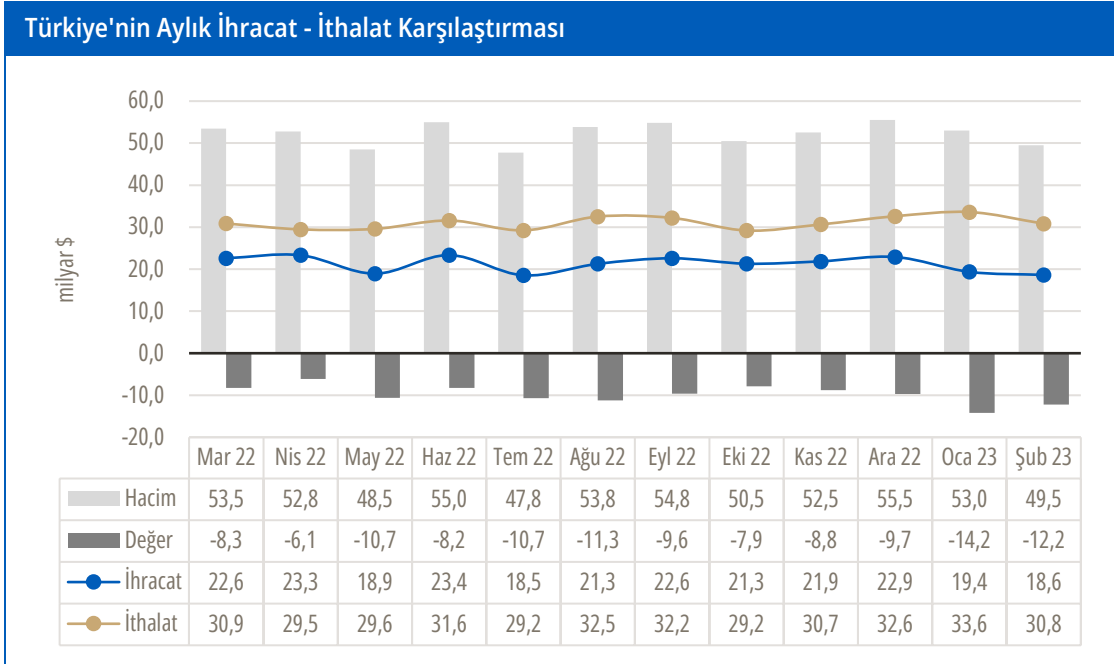
Şubat ayında ihracat %6,4 azalışla 18,6 milyar \$ oldu

2023 yılının Şubat ayında Türkiye ihracatı %6,4 azalışla 18,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %10,6 artışla 30,8 milyar \$'a yükselmiştir. Dış ticaret hacmi ise %3,5 artışla 49,5 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %60,45 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Şubat 2023 döneminde ise Türkiye ihracatı %1,5 artışla 38 milyar \$ olurken, ithalat %15,6 artışla 64,4 milyar \$'a ulaşmıştır. Dış ticaret hacmi %9,9 değişimle 102,4 milyar \$, ithalatın ihracatı karşılama oranı ise %59 olarak gerçekleşmiştir¹⁴. Son 12 aylık ihracat 254,8 milyar \$'a ulaşırken, birim ihracat değeri ise geçen yılın aynı ayına göre %29,6 artışla 1,69 milyar \$'a ulaşmıştır¹⁵.

Türkiye Dış Ticareti				
	Şubat 2023	Değ. (%)	Ocak-Şubat 2023	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	18,6	-6,4	38,0	1,5
İthalat (milyar \$)	30,8	10,6	64,4	15,6
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	49,5	3,5	102,4	9,9
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-12,2	52,8	-26,4	44,7
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	60,5	-	59,0	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 21,2 milyar \$, ortalama ithalat ise 31 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 23,4 milyar \$ ile 2022 yılı Haziran ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 18,5 milyar \$ ile 2022 yılı Temmuz ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 33,6 milyar \$ ile 2023 yılı Ocak ayında, en düşük ithalat ise 29,2 milyar \$ ile 2022 yılı Ekim ayında olmuştur.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

¹⁴ Ticaret Bakanlığı, *Dış Ticaret İstatistikleri*²

¹⁵ TİM, *İhracat rakamları*²

Diğer Avrupa (AB Hariç) ülke grubuna ihracat Şubat ayında %18,0 arttı

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği ile ihracatımız 2023 yılı Şubat ayında geçen yıla göre %4,1 oranında azalarak 8,05 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki payı ise %43,2 oldu.

2023 yılı Şubat ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Yakın ve Orta Doğu olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %13,4 oranında azalış ve %16,3 pay ile 3,04 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 3 milyar \$ ihracat, %18 artış ve %16,1 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Diğer Asya ülkeleri Şubat ayı ihracatında artış yaşanan diğer bölge olurken, Amerika, Afrika, Avustralya ve Yeni Zelanda bölgelerine ihracatta bu dönemde bir önceki yıla kıyasla düşüş yaşanmıştır.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Şubat 2023			Ocak-Şubat 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	8.047	-4,1	43,2	16.204	3,2	42,6
2	Yakın ve Orta Doğu	3.039	-13,4	16,3	6.317	-2,8	16,6
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.001	18,0	16,1	6.215	18,0	16,1
4	Diğer Asya	1.404	3,2	7,5	2.750	7,5	7,2
5	Kuzey Amerika	1.187	-16,5	6,4	2.467	-10,9	6,5
6	Kuzey Afrika	964	-27,1	5,2	1.872	-25,7	4,9
7	Diğer Afrika	529	-26,2	2,8	1.107	-21,0	2,9
8	Güney Amerika	177	-9,0	0,9	368	-17,5	1,0
9	Orta Amerika ve Karayipler	150	-39,5	0,8	343	-19,5	0,9
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	72	-8,0	0,4	143	-12,5	0,4
	Diğerleri	69	-43,7	0,4	222	2,2	0,6
	Toplam	18.639	-6,4	100,0	38.008	1,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

AB haricindeki Avrupa ülkeleri ithalatı Şubat ayında %68,5 arttı

2023 yılının Şubat ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri olmuştur. Diğer Avrupa (AB Hariç) ülke grubu ile ithalat Şubat ayında geçen yıla göre %68,5 oranında artarak 8,95 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %29 oldu. 2023 yılı Şubat ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Avrupa Birliği olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %12,7 oranında artış ve %27,6 pay ile 8,51 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Asya ülkeleri 6,77 milyar \$ ithalat, %0,1 azalış ve %21,9 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Bu dönemde Kuzey Afrika'dan gerçekleştirilen ithalattaki %145,2 oranındaki artış ile Orta Amerika ve Karayipler bölgesinden gerçekleştirilen ithalattaki %155,2 oranındaki artış dikkat çekmektedir. Yakın ve Orta Doğu, Kuzey Amerika, Diğer Afrika ülkeleri Şubat ayında ihracat artışının yaşandığı diğer ülkelerdir. Güney Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda ülkelerinden gerçekleştirilen ithalatta ise Şubat ayında düşüş yaşanmıştır.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Şubat 2023			Ocak-Şubat 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Diğer Avrupa (AB Hariç)	8.945	68,5	29,0	19.450	68,5	30,2
2	Avrupa Birliği 27	8.515	12,7	27,6	15.761	13,8	24,5
3	Diğer Asya	6.767	-0,1	21,9	14.037	7,0	21,8
4	Yakın ve Orta Doğu	2.326	60,1	7,5	4.071	30,4	6,3
5	Kuzey Amerika	2.081	67,2	6,8	3.375	28,7	5,2
6	Kuzey Afrika	1.102	145,2	3,6	1.775	108,1	2,8
7	Güney Amerika	398	-48,8	1,3	869	-37,0	1,3
8	Diğer Afrika	351	93,5	1,1	542	-1,9	0,8
9	Orta Amerika ve Karayipler	208	155,2	0,7	320	93,0	0,5
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	139	-9,4	0,5	306	3,3	0,5
	Diğerleri	1	-99,9	0,0	3.935	-52,5	6,1
	Toplam	30.833	10,6	100,0	64.439	15,6	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2023 yılı Şubat ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1,7 milyar \$ ile Almanya

2023 yılı Şubat ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre -%4,2 değişim ve 1,7 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %9,1 olarak gerçekleşmiştir. Şubat ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise İtalya olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %3 oranında artarak 1,12 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %6 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise ABD olmuştur. Bu ülkeye ihracat %14,4 azalarak 1,09 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ihracat içindeki payı ise %5,8 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Şubat 2023			Ocak-Şubat 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	1.697	-4,2	9,1	3.523	4,4	9,3
2	İtalya	1.115	3,0	6,0	2.031	-3,4	5,3
3	ABD	1.087	-14,4	5,8	2.273	-8,7	6,0
4	Rusya Federasyonu	1.014	116,8	5,4	2.056	132,2	5,4
5	İngiltere	849	-22,5	4,6	1.802	-11,7	4,7
6	Fransa	845	7,8	4,5	1.618	13,2	4,3
7	Irak	732	-31,1	3,9	1.601	-17,8	4,2
8	İspanya	714	-12,7	3,8	1.548	3,2	4,1
9	Hollanda	490	-20,2	2,6	1.092	-9,1	2,9
10	BAE	463	-3,0	2,5	871	7,6	2,3
11	İsrail	460	-22,8	2,5	946	-16,5	2,5
12	Romanya	450	-3,6	2,4	935	12,6	2,5
13	Polonya	442	-5,8	2,4	896	2,8	2,4
14	Belçika	324	-13,6	1,7	659	-3,5	1,7
15	Bulgaristan	316	-10,8	1,7	644	-7,1	1,7
16	Ukrayna	282	52,4	1,5	622	57,9	1,6
17	Mısır	251	-43,9	1,3	504	-45,6	1,3
18	Çin	244	-4,2	1,3	466	-13,0	1,2
19	Yunanistan	239	-10,4	1,3	450	-7,0	1,2
20	İran	230	-7,2	1,2	471	1,5	1,2
	Liste Toplamı	12.241	-6,6	65,7	25.009	0,9	65,8
	Diğer	6.397	-5,9	34,3	12.999	2,6	34,2
	Toplam	18.639	-6,4	100	38.008	1,5	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Şubat ayında en fazla ithalat yapılan ülke 4,1 milyar \$ ile Rusya

2023 yılı Şubat ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %7,1 değişim ve 4,13 milyar \$ ile Rusya olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %13,4 olarak gerçekleşmiştir. Şubat ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise İsviçre olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %1478,2 oranında artarak 3,65 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %11,8 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise Çin olmuştur. Bu ülkeye ithalat %2,4 azalarak 3,1 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ithalat içindeki payı ise %10,1 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Şubat 2023			Ocak-Şubat 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Rusya	4.133	7,1	13,4	9.134	7,5	14,2
2	İsviçre	3.646	1.478,2	11,8	7.983	1.474,1	12,4
3	Çin	3.101	-2,4	10,1	6.658	6,2	10,3
4	Almanya	2.081	13,4	6,7	3.888	18,7	6
5	ABD	1.920	81,0	6,2	3.149	34,6	4,9
6	İtalya	1.215	20,1	3,9	2.235	25,6	3,5
7	Fransa	1.096	40,4	3,6	1.786	20,6	2,8
8	Hindistan	716	-32,3	2,3	1.419	-17,8	2,2
9	Güney Kore	694	8,6	2,2	1.344	-0,6	2,1
10	İspanya	683	3,8	2,2	1.228	9,2	1,9
11	Mısır	503	145,4	1,6	794	105,1	1,2
12	İngiltere	479	-13,1	1,6	966	-1,9	1,5
13	Kazakistan	457	187,9	1,5	781	164,9	1,2
14	Ukrayna	423	0,0	1,4	875	-14,1	1,4
15	BAE	412	66,3	1,3	851	58,1	1,3
16	Polonya	407	34,4	1,3	774	28,9	1,2
17	Cezayir	404	219,2	1,3	530	168,0	0,8
18	Irak	391	350,7	1,3	491	202,4	0,8
19	Azerbaycan	386	415,6	1,3	448	210,3	0,7
20	Hollanda	370	-11,9	1,2	667	-11,1	1
	Liste Toplamı	23.514	39,1	76,3	46.001	37,6	71,4
	Diğer	7.319	-33,3	23,7	18.438	-17,3	28,6
	Toplam	30.833	10,6	100	64.439	15,6	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Şubat ayında en fazla ihracat gerçekleştiren sektör otomotiv endüstrisi

2023 yılı Şubat ayında sektör bazında Otomotiv Endüstrisi 2,63 milyar \$ ihracat ve %15,9 pay ile en fazla ihracat gerçekleştiren sektör olmuştur. Kimyevi Maddeler ve Mamulleri sektörü 2,25 milyar \$ ihracat ve %13,6 payla ikinci sırada yer almıştır. Hazırgiyim ve Konfeksiyon sektörü ise 1,58 milyar \$ ihracat ve %9,6 payla Şubat ayında en fazla ihracat gerçekleştiren üçüncü sektör olmuştur. Şubat ayında Türkiye ihracatının kilogram birim fiyatı %29,6 artışla 1,69 \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı

Sıra	Sektör	Şubat 2023					Ocak-Şubat 2023				
		İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)	İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	2,63	3,70	15,95	7,61	8,43	5,35	12,20	15,98	7,76	11,28
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	2,25	-7,41	13,65	1,19	2,08	4,55	-0,53	13,59	1,18	5,70
3	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,58	-14,08	9,58	15,85	11,90	3,21	-6,42	9,60	16,06	12,74
4	Elektrik ve Elektronik	1,31	11,72	7,94	5,48	17,81	2,49	15,46	7,43	5,30	25,39
5	Çelik	1,07	-38,78	6,48	1,13	7,69	2,18	-35,25	6,52	1,12	6,02
6	Demir ve Demir Dışı Metaller	1,00	-19,20	6,08	4,69	0,77	2,05	-13,06	6,13	4,66	0,87
7	Makine ve Aksamları	0,85	4,80	5,16	7,03	23,12	1,70	11,27	5,07	6,89	22,50
8	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mam.	0,83	-11,15	5,05	1,19	24,84	1,82	3,01	5,44	1,14	20,90
9	Tekstil ve Hammaddeleri	0,72	-18,16	4,36	4,59	-0,28	1,54	-9,22	4,60	4,44	-3,06
10	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	0,58	-6,97	3,51	1,49	11,40	1,20	2,12	3,60	1,50	14,80
11	İklimlendirme Sanayii	0,56	4,99	3,42	6,35	20,00	1,09	9,36	3,25	6,34	21,72
12	Mücevher	0,52	6,13	3,15	715,16	24,45	0,94	10,70	2,81	694,47	25,59
13	Madencilik Ürünleri	0,40	-14,66	2,44	0,20	26,23	0,84	-12,94	2,52	0,20	16,34
14	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,36	-15,83	2,18	0,19	51,43	0,72	-7,75	2,15	0,18	41,20
15	Yaş Meyve ve Sebze	0,31	22,15	1,88	0,81	72,12	0,63	17,89	1,90	0,73	56,12
16	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,30	-6,65	1,84	40,24	-31,63	0,58	-5,73	1,75	50,42	-15,04
17	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,24	-22,78	1,48	2,97	14,95	0,52	-16,39	1,54	3,06	20,48
18	Deri ve Deri Mamulleri	0,17	-2,95	1,04	12,66	31,69	0,35	13,12	1,05	12,05	24,94
19	Meyve Sebze Mamulleri	0,17	-15,50	1,04	1,30	20,01	0,34	-8,97	1,02	1,35	22,00
20	Fındık ve Mamulleri	0,16	-5,75	0,95	6,40	15,36	0,30	-13,91	0,89	6,32	12,96
21	Halı	0,14	-45,82	0,82	3,26	-2,60	0,35	-22,69	1,04	3,21	-2,70
22	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,11	-15,24	0,65	3,17	-6,39	0,24	-4,35	0,70	3,27	-1,31
23	Zeytin ve Zeytinyağı	0,08	77,29	0,50	3,55	63,19	0,20	140,16	0,60	3,63	68,70
24	Tütün	0,06	17,86	0,39	7,14	15,50	0,15	38,14	0,45	7,60	16,67
25	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,05	-26,77	0,30	5,88	-66,81	0,07	-49,49	0,21	2,86	-74,83
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,02	3,22	0,10	2,52	28,03	0,03	7,25	0,09	2,52	27,58
27	Diğer Sanayi Ürünleri	0,01	-7,41	0,06	5,65	-3,31	0,02	0,53	0,05	5,99	3,69
	Toplam (TİM Verileri)	16,50	-9,16	100,00	1,69	29,56	33,46	-2,44	100,00	1,61	26,27
	İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı	2,14	22,82	11,47	-	-	4,55	43,86	11,96	-	-
	Genel İhracat Toplamı	18,64	-6,36	100,00	-	-	38,01	1,47	100,00	-	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu Motorlu Kara Taşıtları

Şubat ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 2,3 milyar \$ ile “motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı” yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %8,1 artmıştır. Bu ürün grubunu “kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları” ürün grubundaki ihracat %8,4 artış ve yaklaşık 2 milyar \$ ile takip etmektedir. “Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı” ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %17,6 artışla 1,2 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Şubat 2023		Ocak-Şubat 2023	
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.297	8,1	4.604	13,1
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	1.953	8,4	3.899	16,8
3	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.211	17,6	2.336	21,9
4	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	918	14,3	2.058	31,4
5	39	Plastikler ve mamulleri	814	-13,4	1.645	-6,0
6	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	813	-3,6	1.548	0,0
7	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	790	-14,2	1.623	-6,4
8	73	Demir veya çelikten eşya	755	-12,3	1.550	0,2
9	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	697	-4,8	1.400	5,0
10	72	Demir ve çelik	615	-50,5	1.276	-47,8
11	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	411	-27,6	859	-20,7
12	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	389	-2,4	851	0,7
13	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	370	-11,8	760	-2,9
14	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	316	-1,4	630	6,1
15	74	Bakır ve bakırdan eşya	292	21,7	514	8,5
16	28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	260	-3,7	492	6,0
17	7	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	254	33,0	479	29,2
18	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar, hazır yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	229	-8,6	517	19,3
19	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçıklar, kireçler ve çimento	226	-19,0	467	-14,7
20	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	225	-10,4	453	-4,8
		Liste Toplamı	13.834	-4,5	27.959	2,3
		Diğer	4.804	-11,3	10.049	-0,9
		Toplam	18.639	-6,4	38.008	1,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu mineral yakıtlar

Şubat ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 6,7 milyar \$ ile “mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar” yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %13,5 azalmıştır. Bu ürün grubunu “kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar” ürün grubundaki ithalat %596,7 artış ve 4,4 milyar \$ ile takip etmektedir. “Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları” ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %22,2 artışla 2,9 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Şubat 2023		Ocak-Şubat 2023	
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	6.718	-13,5	15.512	-6,5
2	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	4.405	596,7	9.624	615,0
3	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.926	22,2	5.932	22,7
4	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.097	81,0	3.592	65,1
5	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	2.092	40,5	4.189	40,5
6	72	Demir ve çelik	1.624	-39,2	3.363	-37,2
7	39	Plastikler ve mamulleri	1.275	-27,1	2.582	-24,2
8	29	Organik kimyasal ürünler	768	-23,5	1.552	-21,0
9	74	Bakır ve bakırdan eşya	676	55,5	1.240	69,8
10	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	598	-29,2	1.102	-26,4
11	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	490	22,7	975	26,5
12	10	Hububat	482	29,7	967	13,0
13	30	Eczacılık ürünleri	433	14,3	851	28,7
14	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	342	3,5	665	2,7
15	12	Yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	338	75,7	604	41,8
16	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	308	2,6	647	14,9
17	73	Demir veya çelikten eşya	294	5,4	602	9,6
18	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	292	13,9	546	2,8
19	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar, hazır yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	291	1,1	600	0,4
20	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	241	-27,9	522	-16,9
		Liste Toplamı	26.688	14,7	55.667	18,2
		Diğer	4.145	-10,2	8.772	1,8
		Toplam	30.833	10,6	64.439	15,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı Şubat ayında yılında %45,8 arttı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Şubat ayında “yüksek teknoloji ürünler” ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %45,8 artışla ve %3,6 payla 0,63 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. “Orta yüksek teknoloji ürünler” ihracatı ise %5,2 artışla ve %38,1 payla 6,7 milyar \$'a ulaşmıştır. “Orta düşük teknoloji ürünler” ihracatı geçen yıla kıyasla %16,3 azalışla ve %26,9 payla 4,74 milyar \$ olmuştur. “Düşük teknoloji ürünler” ihracatı bu dönemde -%12,7 değişim ve %31,4 pay ile 5,53 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Şubat 2023			Ocak-Şubat 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	629	45,8	3,6	1.099	42,5	3,1
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	6.701	5,2	38,1	13.474	13,2	37,7
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	4.737	-16,3	26,9	9.665	-9,3	27,1
4	Düşük Teknolojili Ürünler	5.532	-12,7	31,4	11.490	-3,1	32,2
Toplam		17.599	-6,4	100,0	35.728	1,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Şubat ayında Orta düşük teknoloji ürünlerin ithalatı %56,3 arttı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Şubat ayında “yüksek teknoloji ürünler” ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %30 artışla ve %9,8 payla 2,34 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. “Orta yüksek teknoloji ürünler” ithalatı ise %7,6 artışla ve %38,4 payla 9,14 milyar \$'a ulaşmıştır. “Orta düşük teknoloji ürünler” ithalatı geçen yıla kıyasla %56,3 artışla ve %41,1 payla 9,8 milyar \$ olmuştur. “Düşük teknoloji ürünler” ithalatı bu dönemde %4 değişim ve %10,6 pay ile 2,53 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Şubat 2023			Ocak-Şubat 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	2.341	30,0	9,8	4.810	35,6	9,9
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	9.142	7,6	38,4	18.007	8,5	37,1
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	9.796	56,3	41,1	20.558	73,4	42,4
4	Düşük Teknolojili Ürünler	2.531	4,0	10,6	5.165	12,9	10,6
Toplam		23.810	25,4	100,0	48.541	32,7	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Şubat ayında hammadde-aramallar ihracatının payı %50,4 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2023 yılının Şubat ayında “yatırım (sermaye) malları” ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %19,9 artış ve %12,9 pay ile 2,41 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. “Hammadde-aramallar” ihracatı %7,9 azalış ve %50,4 payla 9,39 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. “Tüketim malları” ihracatı ise %10 azalış ve %36 payla 6,71 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Şubat 2023			Ocak-Şubat 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	2.412	19,9	12,9	4.634	21,4	12,2
2	Hammadde-Aramallar	9.390	-7,9	50,4	19.206	-0,7	50,5
3	Tüketim Malları	6.705	-10,0	36,0	13.841	-0,2	36,4
4	Diğer	131	-46,9	0,7	327	-25,4	0,9
	Toplam	18.639	-6,4	100,0	38.008	1,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

İthalatta hammadde ve aramallar payı %77,4

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2023 yılının Şubat ayında “yatırım (sermaye) malları” ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %31 artış ve %11,5 pay ile 3,55 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. “Hammadde-aramallar” ithalatı %3,3 artış ve %77,4 payla 23,85 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. “Tüketim malları” ithalatı ise %64,4 artış ve %11 payla 3,39 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Şubat 2023			Ocak-Şubat 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	3.547	31,0	11,5	7.230	31,8	11,2
2	Hammadde-Aramallar	23.853	3,3	77,4	50.825	9,4	78,9
3	Tüketim Malları	3.393	64,4	11,0	6.303	67,2	9,8
4	Diğer	40	193,4	0,1	82	219,3	0,1
	Toplam	30.833	10,6	100,0	64.439	15,6	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hizmet ihracatı 2022 yılında 89,9 milyar \$'a yükseldi

Türkiye'nin hizmet ihracatı ise 2022 yılında bir önceki yıla kıyasla %46,5 artışla 89,9 milyar \$'a yükselmiştir. Hizmet ithalatı aynı dönemde %35,8 artışla 40,2 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında Türkiye'nin toplam hizmet ticareti hacmi %43,1 artışla 130,2 milyar \$'a yükselirken, hizmet ticareti fazlası ise %56,6 artış ile 49,8 milyar \$'a ulaşmıştır.

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

Şubat ayında Enerji Fiyatları Endeksi %7,3 geriledi

Dünya Bankası tarafından yayınlanan küresel emtia fiyatları verilerine göre 2023 yılı Şubat ayında enerji fiyatları endeksi bir önceki aya göre %7,3 azalmıştır¹⁶. Yıllık bazda ise enerji fiyatları endeksi %17,0 düşmüştür. Doğal gaz fiyatları bir önceki aya göre %27,2 azalırken, yıllık bazda azalış oranı %48,8 olmuştur. Ortalama petrol fiyatları ise aylık bazda %0,2 düşerken, geçen yılın Şubat ayına göre fiyatlar %14,2 azalmıştır.

Metal Emtia Fiyatları Endeksi %1,7 azaldı

2023 yılı Şubat ayında metal fiyatları endeksi bir önceki aya göre %1,7 azalmıştır. Yıllık bazda ise Metal fiyatları endeksi %14,6 düşmüştür. Alüminyum fiyatları bir önceki aya göre %-3,4 azalırken, yıllık bazda azalış oranı %25,6 olmuştur. Bakır fiyatları ise aylık bazda %1,1 düşerken, yıllık bazda fiyatlar %10,1 azalmıştır. Demir fiyatları aylık bazda %4,4 oranında artarken, yıllık bazda fiyatlar %10,7 oranında gerilemiştir.

Değerli Metal Emtia Fiyatları Endeksi %3,1 düştü

Değerli Metal emtia fiyatları endeksi Şubat 2023 döneminde aylık bazda %3,1 oranında azalmıştır, Bir önceki yılın Şubat ayına göre endeks değeri %1,3 oranında düşmüştür. Altın fiyatları aylık bazda 2023 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre %2,3 azalırken, gümüş fiyatlarında azalış oranı %7,3 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık bazda ise altın fiyatları %0,1 azalmıştır. Gümüş fiyatları ise yıllık bazda %6,9 azalmıştır.

Tarım Fiyat Endeksi %1,2 arttı, Gıda Fiyat Endeksi %1 yükseldi

Şubat 2023 döneminde Gıda Emtia Fiyatları Endeksi aylık bazda %1 oranında artarken, Tarım Fiyatları Endeksi %1,2 oranında artmıştır. Yıllık bazda değerlendirildiğinde ise Gıda Emtia Fiyatları Endeksi %-2,8 oranında düşmüş, Tarım Fiyatları Endeksi ise %5,5 oranında azalmıştır.

¹⁶ Dünya Bankası, *Commodity Markets*²

Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

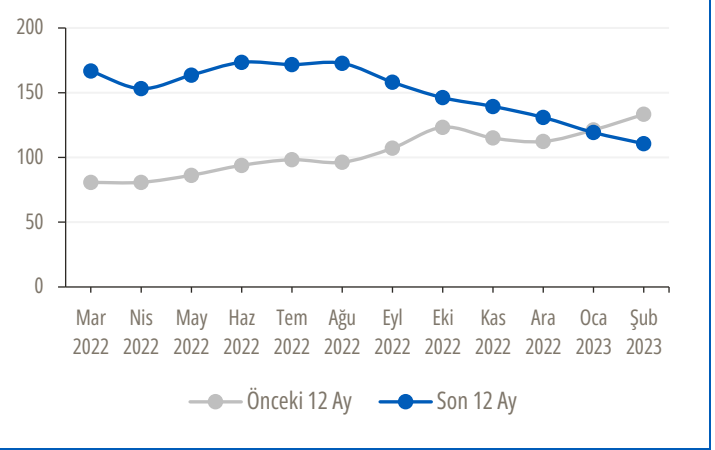
Ana grup emtia endeksleri ve temel emtia fiyatlarının Şubat 2023 dönemi itibarıyla değişimleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. "Yıllık" değişimler 2023 yılı Şubat ayındaki değerlerin bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama değişimini, "Aylık" değişimler ise 2023 yılı Şubat ayındaki değerlerin bir önceki aya göre ortalama değişimini ifade etmektedir.

Enerji Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-17,0↓ Aylık: %-7,3↓

Enerji fiyatları endeksi Şubat ayında bir önceki aya göre %7,3 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %17 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 173,5 ile Haziran 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 110,6 ile Şubat 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Enerji Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

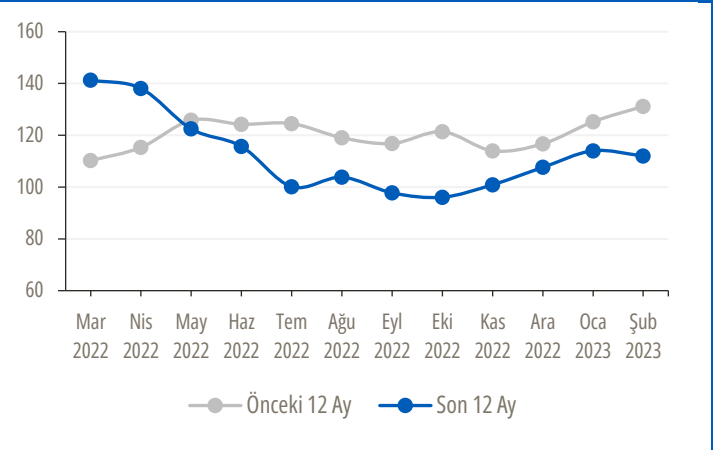

Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-14,6↓ Aylık: %-1,7↓

Metal fiyatları endeksi Şubat ayında aylık bazda %1,7 oranında düşmüştür. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %14,6 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 141,3 ile Mart 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 96,1 ile Ekim 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

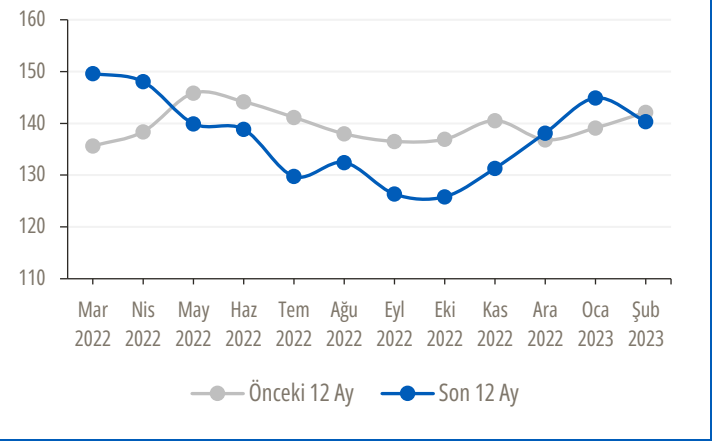

Değerli Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-1,3↓ Aylık: %3,1↓

Değerli Metal fiyatları endeksi Şubat ayında bir önceki aya göre %3,1 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %1,3 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 149,6 ile Mart 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 125,8 ile Ekim 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

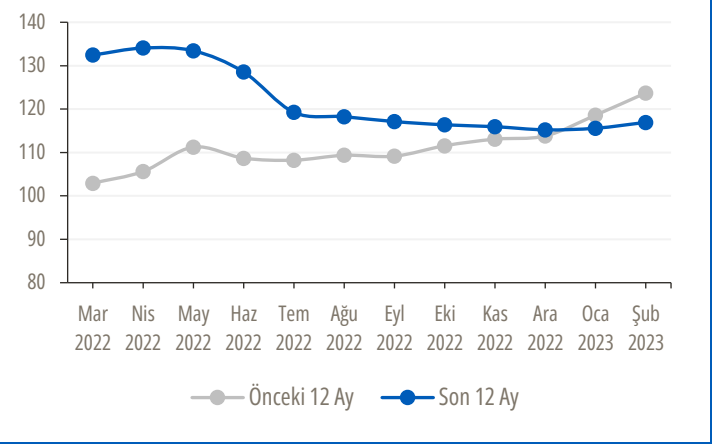

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-5,5↓ Aylık: %1,2↑

Tarım fiyatları endeksi Şubat ayında aylık olarak %1,2 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %5,5 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 134,1 ile Nisan 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 115,2 ile Aralık 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

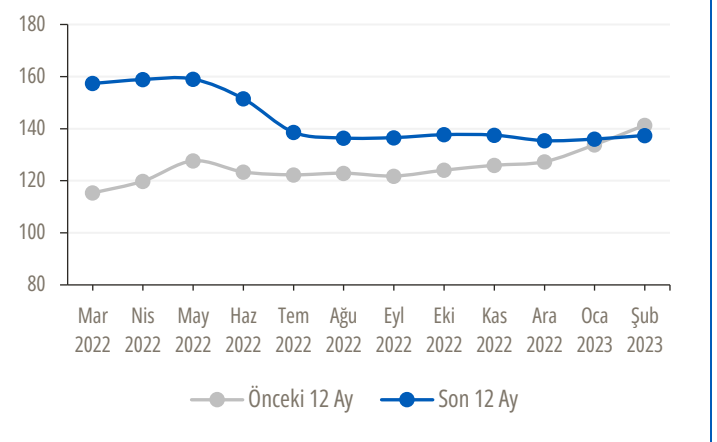

Gıda Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-2,8↓ Aylık: %1,0↑

Gıda fiyatları endeksi Şubat ayında bir önceki aya göre %1 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %2,8 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 159 ile Mayıs 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 135,4 ile Aralık 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Gıda Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

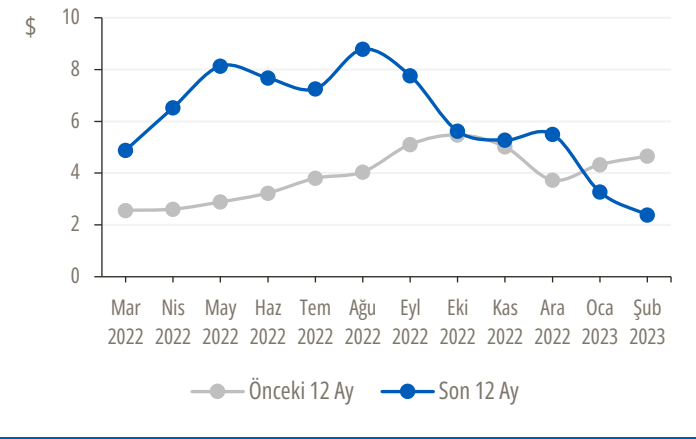
Doğalgaz Fiyatları

Yıllık: %-48,8↓ Aylık: %-27,2↓

Doğal gaz fiyatları endeksi Şubat ayında aylık bazda %27,2 oranında düşmüştür. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %48,8 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 8,8 ile Ağustos 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 2,4 ile Şubat 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Not: Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

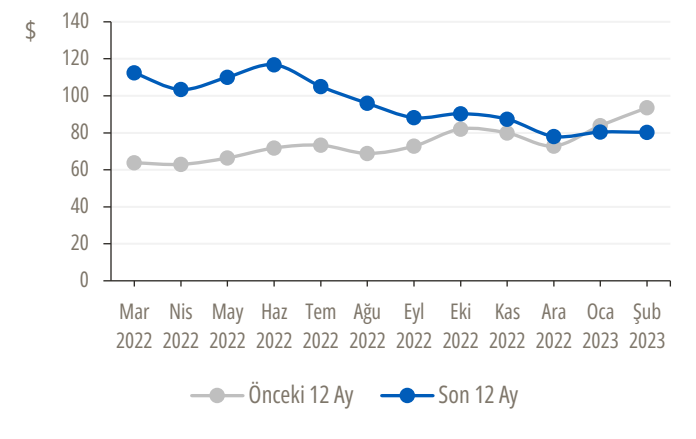
Petrol Fiyatları

Yıllık: %-14,2↓ Aylık: %-0,2↓

Petrol fiyatları endeksi Şubat ayında bir önceki aya göre %0,2 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %14,2 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 116,8 ile Haziran 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 78,1 ile Aralık 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Not: Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

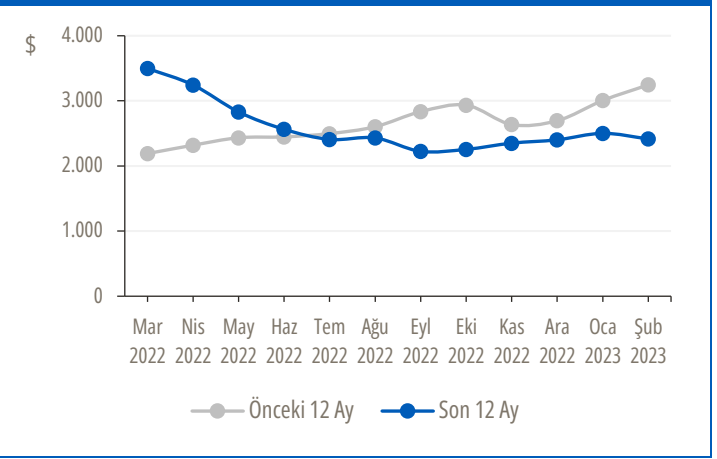

Alüminyum Fiyatları

Yıllık: %-25,6↓ Aylık: %-3,4↓

Alüminyum fiyatları endeksi Şubat ayında aylık olarak %3,4 oranında gerilemiştir. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %25,6 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 3.498,4 ile Mart 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 2.224,8 ile Eylül 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

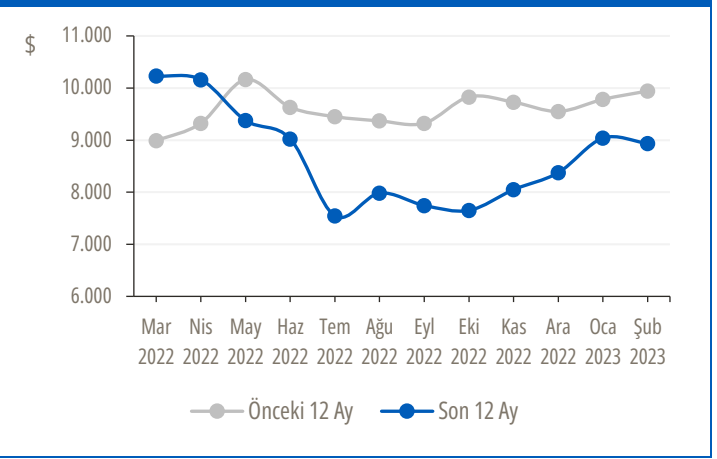

Bakır Fiyatları

Yıllık: %-10,1↓ Aylık: %-1,1↓

Bakır fiyatları endeksi Şubat ayında bir önceki aya göre %1,1 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %10,1 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 10.230,9 ile Mart 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 7.544,8 ile Temmuz 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

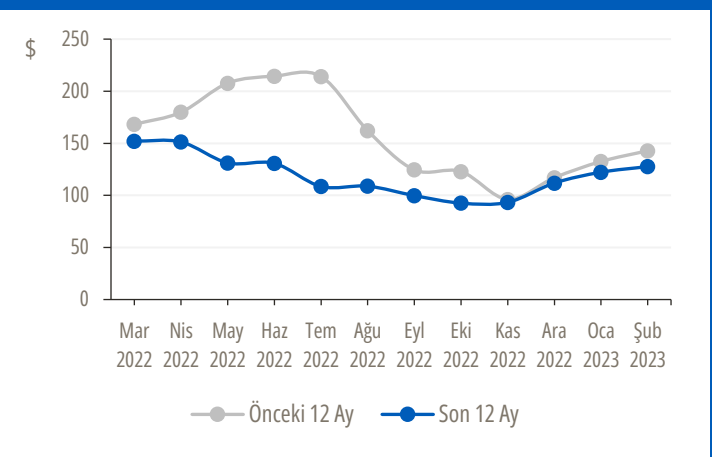

Demir Fiyatları

Yıllık: %-10,7↓ Aylık: %4,4↑

Demir cevheri fiyatları 2023 yılı Şubat ayında aylık olarak %4,4 artmıştır. Yıllık bazda ise fiyatlardaki düşüş %10,7 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyat 152,1 \$/ton ile 2022 yılı Mart ayında gerçekleşirken, en düşük fiyat ise 92,6 \$/ton ile 2022 yılı Ekim ayında gerçekleşmiştir.

Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

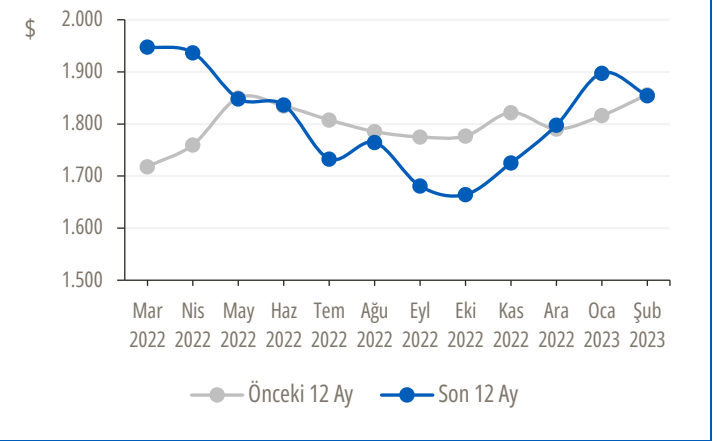

Altın Fiyatları

Yıllık: %-0,1↓ Aylık: %-2,3↓

Altın fiyatları aylık bazda 2023 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre %2,3 düşmüştür. Yıllık bazda ise fiyatlar %0,1 azalmıştır. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyat 1.947,8 \$/ons ile 2022 yılı Mart ayında gerçekleşmiştir. En düşük fiyat ise 1.664,5 \$/ons ile 2022 yılı Ekim ayında gerçekleşmiştir.

Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

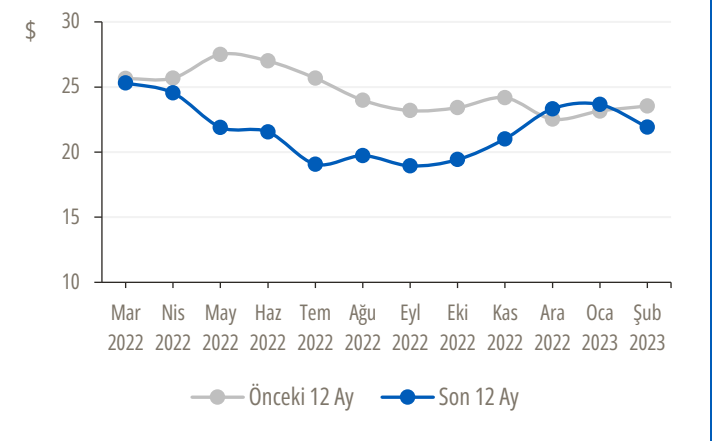

Gümüş Fiyatları

Yıllık: %-6,9↓ Aylık: %-7,3↓

Gümüş fiyatları Şubat ayında aylık bazda %7,3 gerilemiştir. Yıllık bazda ise fiyatlar %6,9 düşmüştür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyat 25,3 \$/ons ile 2022 yılı Mart ayında gerçekleşmiştir. En düşük fiyat ise 18,9 \$/ons ile 2022 yılı Eylül ayında gerçekleşmiştir.

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri

Emtia Endeksleri	2010 Baz Yılı	2021				2022				Oca.-Şub. 2022 Ort.	Oca.-Şub. 2023 Ort.	Yıllık Ort. Değ. (%)	Şub. 2022	Şub. 2023	Yıllık Değ. (%)	Oca. 2023	Şub. 2023	Aylık Değ. (%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	77,0	87,0	100,6	116,9	140,5	163,4	167,6	138,8	127,3	115,0	-9,7	133,3	110,6	-17,0	119,3	110,6	-7,3
Metal	100	106,5	121,8	120,1	117,4	132,6	125,4	100,6	101,5	128,2	113,0	-11,8	131,2	112,0	-14,6	114,0	112,0	-1,7
Değerli Metal	100	141,2	142,8	138,6	138,1	143,6	142,3	129,5	131,8	140,6	142,6	1,4	142,2	140,3	-1,3	144,9	140,3	-3,1
Tarım	100	103,0	108,5	108,9	112,8	124,9	132,0	118,2	115,8	121,2	116,3	-4,0	123,7	116,9	-5,5	115,6	116,9	1,2
Gıda	100	115,7	123,6	122,3	125,8	144,2	156,5	137,2	136,9	137,6	136,7	-0,6	141,4	137,4	-2,8	136,0	137,4	1,0

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi

Değer: ABD Doları		2021				2022				Oca.-Şub. 2022 Ort.	Oca.-Şub. 2023 Ort.	Yıllık Ort. Değ. (%)	Şub. 2022	Şub. 2023	Yıllık Değ. (%)	Oca. 2023	Şub. 2023	Aylık Değ. (%)
Emtia	Birim	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğal gaz*	mmBtu	3,4	2,9	4,3	4,7	4,6	7,4	7,9	5,5	4,5	2,8	-37,1	4,7	2,4	-48,8	3,3	2,4	-27,2
Petrol**	varil	59,3	67,1	71,7	78,3	96,6	110,1	96,4	85,3	88,7	80,3	-9,5	93,5	80,3	-14,2	80,4	80,3	-0,2
Kauçuk	pound	2,34	2,19	1,85	1,91	2,07	2,06	1,62	1,49	2,04	1,62	-20,5	2,11	1,62	-23,4	1,63	1,62	-0,8
Alüminyum	ton	2.091	2.400	2.645	2.755	3.250	2.879	2.355	2.336	3.126	2.459	-21,3	3.246	2.416	-25,6	2.502	2.416	-3,4
Bakır	ton	8.477	9.706	9.382	9.703	9.985	9.521	7.758	8.025	9.863	8.987	-8,9	9.943	8.937	-10,1	9.038	8.937	-1,1
Demir	ton	167,2	200,7	166,9	112,0	142,5	137,7	105,7	99,2	137,7	124,9	-9,3	142,8	127,6	-10,7	122,2	127,6	4,4
Kurşun	ton	2.014	2.128	2.333	2.326	2.325	2.196	1.976	2.105	2.314	2.147	-7,2	2.297	2.093	-8,9	2.201	2.093	-4,9
Altın	ons	1.798	1.815	1.789	1.796	1.873	1.874	1.726	1.729	1.836	1.876	2,2	1.856	1.855	-0,1	1.898	1.855	-2,3
Gümüş	ons	26,3	26,7	24,3	23,4	24,0	22,7	19,2	21,3	23,4	22,8	-2,4	23,5	21,9	-6,9	23,7	21,9	-7,3

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
 - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
 - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
 - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
 - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
 - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.
- Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Sürdürülebilir Ticaret Endeksi (Sustainable Trade Index-STI)

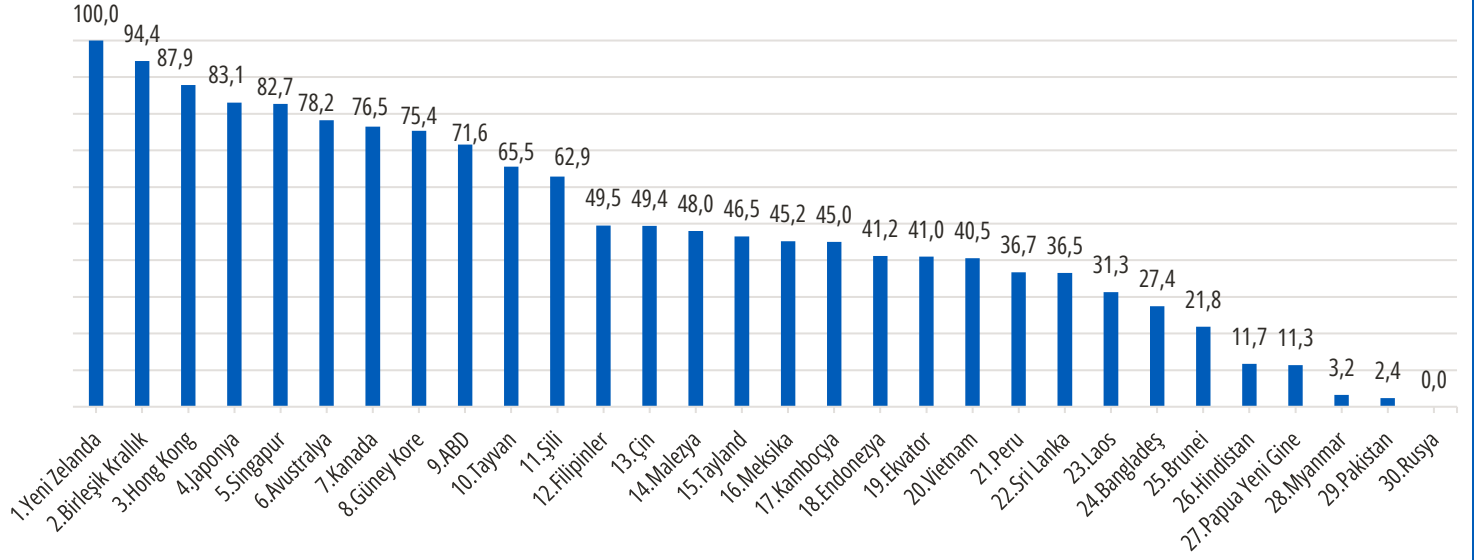
Uluslararası ticaret sistemine katılım ülkeler için bir öncelik haline gelmiştir. Ancak çoğu zaman ekonomik büyümeyi takip ederken çevre ve topluma dair sorunlar es geçilmektedir. Ticarete bu dengesiz yaklaşım mevcut ve gelecek nesiller üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilir. Bu yüzden bir ülkenin sürdürülebilir şekilde ticaret yapıp yapmadığı ya da bu şekilde ticaret yapmaya devam edip edemeyeceğini ölçmek önemlidir. Sürdürülebilir şekilde ticaret yapılması ile ekonomik, çevresel ve toplumsal açıdan güvenli şekilde ticaret yapılması kastedilmektedir. Sürdürülebilir olmayan ticaretin etkileri aşıkardır. 2009'dan beri yürürlükte olan korumacı ticaret politikalarının sayısının %663 oranında artmış olması etkilerinden biridir. 7 yükselen piyasadaki gelir eşitsizliği seviyesinin, gelir eşitsizliğinin en derin olduğu 5 OECD ülkesinin seviyesinin ötesine geçmiş olması da sürdürülebilir olmayan ticaretin toplumda görülen olumsuz neticesidir. Aşırı iklim olaylarının küresel ticaret hacminin %80'ini oluşturan deniz taşımacılığını engellemesi de çevresel açıdan sürdürülebilir olmayan ticaretin tesirleri arasındadır.

Sürdürülebilir ticaretin ölçülmesi için Hinrich Foundation ve İsviçre'nin Yönetim Gelişimi Enstitüsü (Institute for Management Development -IMD) altındaki Dünya Rekabetçilik Merkezi (World Competitiveness Center) işbirliğinde Sürdürülebilir Ticaret Endeksi (Sustainable Trade Index-STI) oluşturulmuştur. Düzenleyici kurumlar, firmalar ve topluluklar ticaret, refah ve sürdürülebilirliği birleştirecek politikaları şekillendirmek için söz konusu STI'dan istifade edebilir. Mezkûr endeks bir ülkenin uzun erimde ekonomik büyüme, toplumsal kalkınma ve çevrenin korunmasını destekleyecek şekilde küresel ticaret sistemine dahil olma kabiliyetini göstermektedir.

STI kapsamında ekonomisi dünya toplam GSYİH'sinin %69'u ve nüfusu dünya nüfusunun %63'üne tekabül eden 30 ekonomi incelenmiştir. Toplam 70 gösterge ile sürdürülebilirlik ekonomi, çevre ve toplum olmak üzere üç ana başlık altında ele alınmıştır. Ekonomi başlığı kapsamında alınan puan, bir ülkenin uluslararası ticaret yoluyla ekonomik büyümesini artırma kapasitesini göstermektedir. Bu kalem altında 7 gösterge ve 29 alt gösterge bulunmakta olup ihracat çeşitlendirilmesi ve ticaret altyapısına odaklanılmıştır. Çevresel sürdürülebilirlik başlığı ise bir ülkenin çevresel olarak sürdürülebilir şekilde uluslararası ekonomiye katılma kapasitesine işaret etmektedir. 8 gösterge ve 9 alt göstergeden oluşan bu kalemin odak noktası hava kirliliği kontrolü ve doğal kaynakların ihracattaki payı olmuştur. STI'nın toplumsal ayağı bir ülkenin uzun vadede uluslararası ticarete katılımını artıracak sosyal faktörlerden teşekkül etmektedir. Toplam 4 gösterge ve 13 alt gösterge ile incelenen bu kalem bilhassa eğitim, çalışma standartları ve politik istikrara yoğunlaşmıştır.

2022 yılı sürdürülebilir ticaret endeksi kapsamında ele alınan 30 ülke alt göstergeler bazında; ekonomi, çevre ve toplum başlıkları bazında ve genel toplam bazında 0 ile 100 arasında değişen puan almıştır. En iyi değer 100 puan en düşük ise 0 puandır.

Genel Sürdürülebilir Ticaret Endeksi

Kaynak: The Hinrich-IMD Sürdürülebilir Ticaret Endeksi

30 ekonominin genel puanları kuşbakışı değerlendirildiğinde Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve Hong Kong'un en iyi puana sahip ilk üç ülke olduğu görülmektedir. Geliri yüksek olan ülkeler genel olarak sürdürülebilir ticaret endeksinden de daha yüksek puan almaktadır. Önceden yapılan endekslerde kişi başına düşen 50.000 dolar köşe taşı idi ancak söz konusu trend tersine dönmektedir. Mevcut veriye göre Kamboçya, Filipinler, Brunei ve Rusya trendin dışında kalan dört büyük ekonomidir. Kamboçya ve Filipinler STI'da iyi bir performans gösterirken Rusya ve Brunei'nin STI performansı düşüktür. Filipinler'in STI'da görece daha yüksek bir performans göstermesi büyük oranda çevresel açıdan iyi puan almasından kaynaklanmaktadır¹⁷.

Genel puanlamada ilk sıralarda yer alan ülkelerin kuvvetli olduğu başlıklar incelendiğinde birinci olan Yeni Zelanda'nın toplum ve çevre alt başlıklarından tam puan aldığı görülmektedir. Öte yandan Yeni Zelanda ekonomi başlığından 73 puan alarak incelenen 30 ekonomi arasında ilgili başlıktaki yedinci ülke olmuştur. Birleşik Krallık'ın genel puanlamada ikinci sıraya yerleşmesine sebep olan en önemli etkenlerin toplum ve çevre olduğu görülmektedir. Birleşik Krallık sürdürülebilir ticaret endeksi bileşenlerinden olan toplum başlığından 92,2 ve çevre başlığından 91,6 puan almıştır. Ekonomi göstergelerinden oluşan başlıktan ise 76,7 puan toplayabilmiştir. Genel toplamda üçüncü olan Hong Kong'u güçlendiren esas nokta ekonomik açıdan tam puan alması olmuştur. Hong Kong genel endeks puanını oluşturan toplum ayağından 71,4; çevreden ise 74,8 puan almıştır.

Sürdürülebilir ticaret endeksi genel sıralamasında son üç ülke Myanmar, Pakistan ve Rusya olmuştur. Myanmar ekonomik ve toplumsal açıdan sıralamada sonuncu iken çevresel açıdan görece iyi konumda, 18. sıradadır. Pakistan da çevre başlığında 26. sıradayken toplum ve ekonomi başlıklarında sırasıyla 28. ve 29. sıradadır. Rusya ise endeksin toplum başlığında 22.; ekonomide 25.; çevre konusunda ise 30.'dur.

¹⁷ Sustainable Trade Index 2022²

Sürdürülebilir Ticaret Endeksi

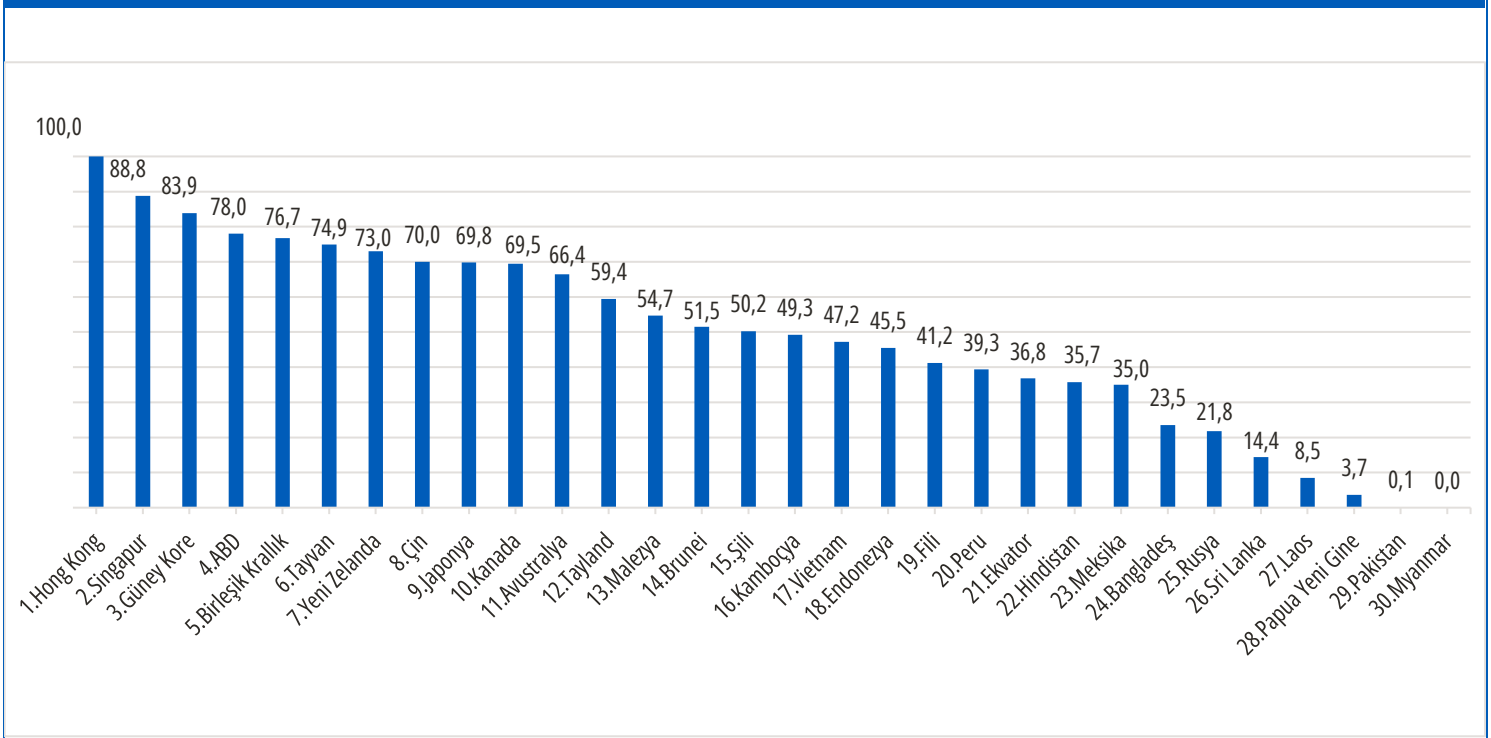
	Yeni Zelanda		Birleşik Krallık		Hong Kong	
	Sıra 30 ülke içinde	Puan (0-100)	Sıra 30 ülke içinde	Puan (0-100)	Sıra 30 ülke içinde	Puan (0-100)
Genel	01	100,0	02	94,4	03	87,9
Ekonomik	07	73,0	05	76,7	01	100,0
Toplumsal	01	100,0	04	92,2	10	71,3
Çevresel	01	100,0	02	91,6	08	74,8

Kaynak: The Hinrich-IMD Sürdürülebilir Ticaret Endeksi

Sürdürülebilir Ticaret Endeksinin Ekonomi Ayağı

Sürdürülebilir ticaret endeksi altındaki üç ana alt başlıktan biri olan ekonomi konusunda en iyi puan alan ilk iki ülke Hong Kong ve Singapur'dur. Bu iki ülke Asya Pasifik Bölgesi'nin önemli finansal merkezleridir. Ekonomi başlığının alt göstergelerinden olan yabancı yatırımcılardan sermaye çekme hususunda Hong Kong birinci ve Singapur ikinci sıradadır. Söz konusu 30 ülkenin GSYİH'si içinde yabancı doğrudan yatırımlar net girişlerinin ortalama payı %4 iken Hong Kong'un GSYİH'si içinde doğrudan yabancı yatırım net giriş payı %34; Singapur'un ise %26'dır.

Sürdürülebilir Ticaret Endeksi (Ekonomi)

Kaynak: The Hinrich-IMD Sürdürülebilir Ticaret Endeksi

Hong Kong'un iyi performans gösterdiği alanlar içinde özel sektörün finansman ihtiyaçlarını karşılama ve kamu finansman istikrarını sağlama da bulunmaktadır. Singapur ise uzun gümrük prosedürleri, şeffaf olmayan yasal sistem ve yolsuzluk gibi sistem verimsizliklerini azaltarak STI'daki göstergelerden biri olan ticaret maliyetleri seviyesini en düşük düzeye getirmiştir.

Ekonomi başlığı altındaki teknolojik altyapı göstergesinden Hong Kong ve Singapur'un ortalamaya göre bir hayli yüksek skor alması da diğer etkenlerin yanı sıra sürdürülebilir ticaret endeksinin ekonomi başlığında ilk sıralara yerleşmelerine olanak tanımıştır. Alt göstergelerden nüfusa göre internet kullanıcı oranının STI ortalaması %68'ken Hong Kong ve Singapur'un oranı %98'dir. Geniş bant aboneliğinin STI ortalaması 19 iken Hong Kong için bu sayı 39, Singapur için 26; her 100 kişinin mobil üyelik sayısının STI ortalaması 125 iken Hong Kong için 292 ve Singapur için ise 144'tür. İnternet hızı konusunda Singapur (192 Mbps) Hong Kong'tan (158 Mbps) daha hızlıdır.

Hong Kong'un ekonomi başlığında zayıf olduğu alt göstergeler şu şekilde sıralanabilir: iş gücü artışı (sıralamada 28.); ihracat çeşitlendirmesi (uluslararası ticarete görece ürün ve ticaret ortağı yoğunlaşması var) ve brüt sabit sermaye oluşumudur (sıralamada 25.). Singapur'un geliştirilebileceği alanlar içerisinde ise azalan iş gücü (iş gücü artışı sıralamasında 24.) ve kısıtlı olan brüt sabit sermaye oluşumu (sıralamada 18.) bulunmaktadır.

Güney Kore teknolojik altyapısı, istikrarlı döviz kuru, araştırma ve geliştirmeye güçlü yatırımı sayesinde genel endekte üçüncü sırada yer almaktadır. Sermaye yoğun yatırımlar, özel sektör finansmanı konusunda da ciddi ilerleme sağlamıştır. Güney Kore ekonomi göstergelerinden teknoloji inovasyonu ve döviz kuru istikrarından tam puan alarak 30 ülke arasında birinci olmuştur. Teknoloji altyapısı göstergesinden ise 85,3 puan alarak ikinci sırada yer almıştır. Güney Kore için yabancı yatırımları çekme, cari hesap dengesi ve döviz rezervleri açısından zorluklar bulunmaktadır. İş gücü artışı da zayıf olduğu alanlar içerisinde yer almaktadır.

Sürdürülebilir ticaret endeksi ekonomi başlığında dördüncü sırada bulunan ABD'nin ekonomisini yüksek ihracat hacmi, çeşitlendirilmiş ihracat, etkin iç sermaye piyasaları ve finansal ilişkiler şekillendirmektedir. ABD göstergeler arasında bulunan mal ve hizmetler ihracatı sıralamasında tam puan ile birinci sıradadır. ABD, ihracatın çeşitlendirilmesi göstergesinde 87,2 puan ile dördüncü sırada; ticaretin serbestleştirilmesi göstergesinde 75,7 puan ile beşinci sırada; ticaret maliyetleri göstergesinde 83,8 puan ile sekizinci sıradadır. Öte yandan ABD'nin en zayıf olduğu ekonomi göstergesi 30 ülke içinde 29. sırada olduğu tarife ve tarife dışı engellerdir.

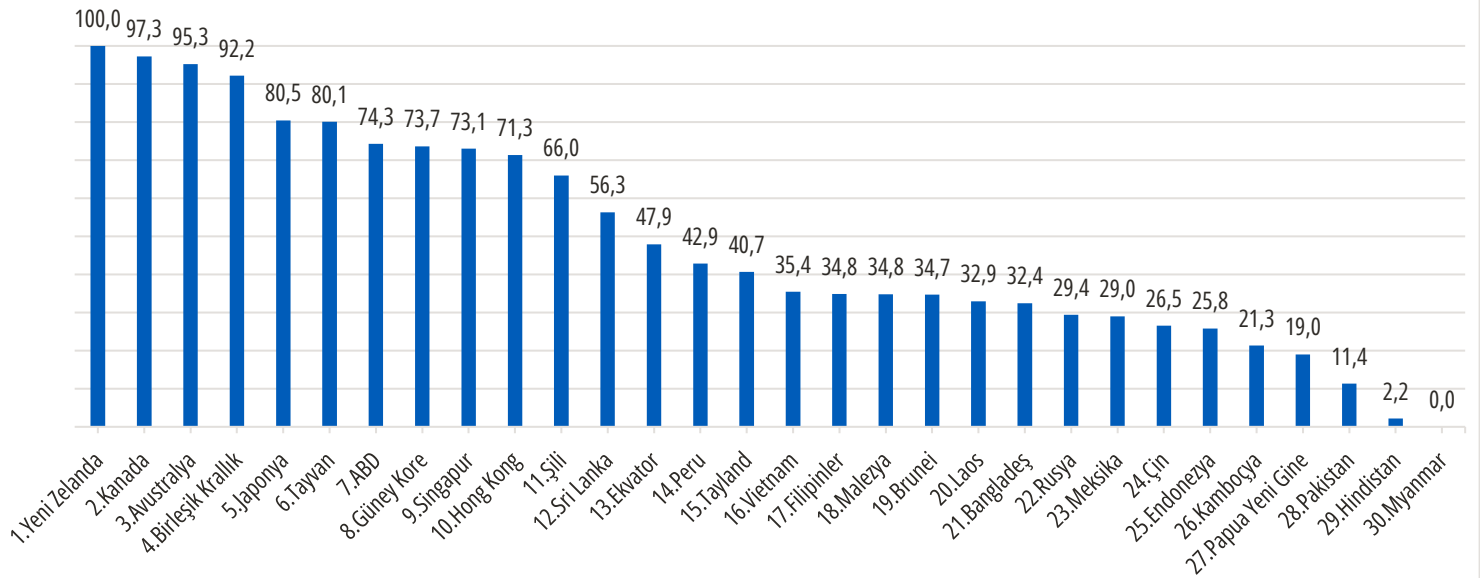
Ekonomi başlığında beşinci olan Birleşik Krallık ekonomisini ABD'ye benzer şekilde artan ticaret anlaşmaları, sermaye hareketlerinin serbestliği, güçlü ve çeşitlendirilmiş ihracat etkilemiştir. Birleşik Krallık göstergeler arasında bulunan ticaretin serbestleştirilmesi göstergesinde tam puan alarak lider olmuştur. İhracatın çeşitlendirilmesi göstergesinde 91,5 puan ile ikinci sırada; ticaret maliyetleri göstergesinde 92,4 puan ile üçüncü sırada; mal ve hizmetler ihracatında 63,4 puan ile üçüncü sıradadır. Bununla beraber Birleşik Krallık'ın en zayıf olduğu ekonomi göstergesi 39,9 puan ile 26. sırada yer aldığı brüt sabit sermaye oluşumudur.

Sürdürülebilir Ticaret Endeksinin Toplum Ayağı

Sürdürülebilir ticaret endeksinin toplum ayağı göstergelerinden tam puan alan ülke Yeni Zelanda olmuştur. Siyasi istikrar ve şiddetsizlik göstergesinde en yüksek puanı alarak birinci sıraya yerleşmiştir. Zorla ve/ya çocuk işçi çalıştırılarak üretime dair göstergesinde 99 puan ve çalışma standartları göstergesinde 96,1 puan alarak üçüncü sırada yer almıştır. Çalışma standartlarının alt göstergeleri içerisinde istihdamda toplumsal cinsiyet ayrımcılığı yapmama, toplantı ve gösteri özgürlükleri yer almaktadır. Bunların yanı sıra toplumsal hareketlilik göstergesinde 95,4 puan; insan kaçakçılığına devlet müdahalesi göstergesinde 83,8 puan ve eğitim düzeyi göstergesinde 65,3 puan alarak 6. sırada yer

almaktadır. Yeni Zelanda'nın toplumsal açıdan gelişime açık alanları ise gelir eşitsizliği, yaşam beklentisi, modern kölelik ile üretilmiş olma ihtimali olan ürünlerin ticaretine maruz kalma konularıdır.

Sürdürülebilir Ticaret Endeksi (Toplum)

Kaynak: The Hinrich-IMD Sürdürülebilir Ticaret Endeksi

Toplum başlığında ikinci sırada yer alan Kanada hem toplumsal hareketlilik hem de çalışma standartları göstergelerinden tam not alarak diğer ülkeler arasından sıyrılıp birinci sıraya yerleşmiştir. Zorla ve/ya çocuk işçi çalıştırılarak üretime dair göstergesinden 99,5 puan alarak ikinci sırada; eğitim seviyesi göstergesinden 68,1 puan ve siyasi istikrar ve şiddetsizlik göstergesinden 91,8 puan alarak dördüncü sırada yer almıştır. Ayrıca insan kaçakçılığına devlet müdahalesi göstergesinden 84,9 puan; eşitsizlik göstergesinden 70,16 puan alarak incelenen 30 ekonomi içinde beşinci olmuştur. Zayıf olduğu nokta ise modern kölelikle üretilmiş olma riski taşıyan ürünlerin ticaretine maruz kalmadır.

Avustralya'nın toplum ayağındaki alt göstergelerden en iyi performans gösterdiği alan eğitim seviyesidir. 83,4 puan aldığı göstergede 30 ülke içinde ikinci sıradadır. Bunun yanı sıra toplumsal hareketlilik (97,5 puan), hayat beklentisi (95 puan) ve insan kaçakçılığına devlet müdahalesi (90 puan) göstergelerinden de iyi puan almış olup sıralamada üçe yerleşmiştir. En güçsüz olduğu alt gösterge ise modern kölelik ile üretilmiş olma ihtimali olan ürünlerin ticaretine maruz kalmaya dair göstergedir.

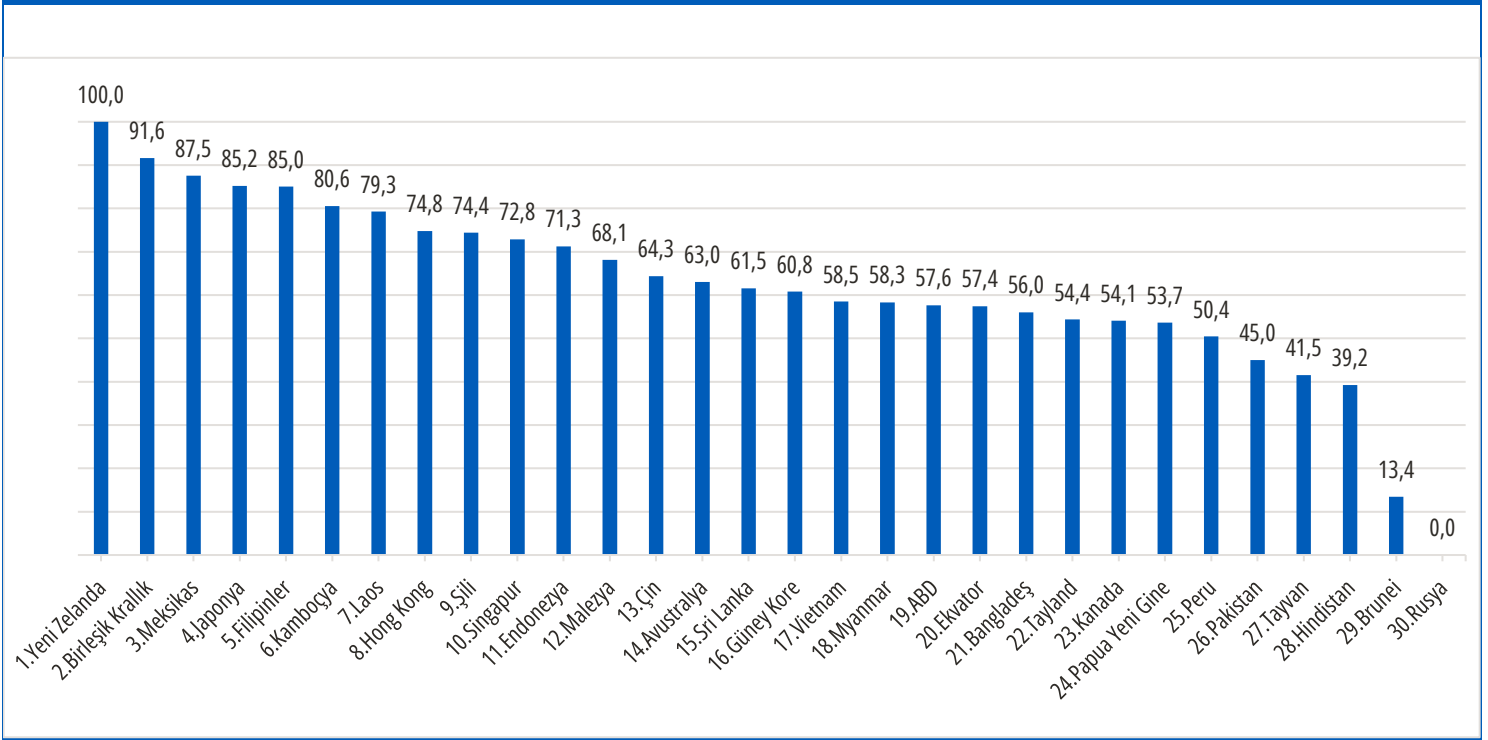
Myanmar gelir eşitsizliği açısından görece iyi bir konumda (3. sırada) olmasına rağmen modern kölelik riskine sahip ürün ticaretine maruz kalma (17. sırada); eğitim seviyesi (27. sırada); çalışma standartları (29. sırada); siyasi istikrar ve şiddetsizlik (29. sırada), yaşam beklentisi (29. Sırada) açısından iyi performans gösterememiş olmasından ötürü sürdürülebilir ticaretin toplumsal ayağına dair ülke sıralaması listesinin sonunda kendisine yer bulabilmiştir.

Sürdürülebilir Ticaret Endeksinin Çevre Ayağı

Ticaretin sürdürülebilirliğini etkileyen bir diğer önemli veçhe çevredir. Endeksin çevre başlığında en iyi skoru yapan ülke Yeni Zelanda'dır. Hava kirliliği ve ticarete çevresel standartlar göstergelerinden Yeni

Zelanda incelenen 30 ülke içinde en iyi performans gösteren ekonomi olmuştur. Karbon fiyatlama ve kişi başına düşen karbon emisyonları alt göstergelerinden oluşan karbon konusunda 85,5 puan olarak dördüncü sıraya yerleşmiştir. Ayrıca ticaretle doğal kaynakların payı göstergesinden aldığı 92,0 puan ve yenilenebilir enerjinin oranı konusunda aldığı 69,1 puan mezkûr alanlarda Yeni Zelanda'yı beşinci sıraya taşımıştır. Yeni Zelanda'nın çevre konusunda geliştirmesi gereken alanlar arasında ormansızlaştırma ve emisyon transferi bulunmaktadır. En zayıf olduğu alan ise ekolojik ayak izidir.

Sürdürülebilir Ticaret Endeksi (Çevre)

Kaynak: The Hinrich-IMD Sürdürülebilir Ticaret Endeksi

Birleşik Krallık endeksin çevre başlığında enerji yoğunluğu göstergesinde 92,4 puan olarak incelenen diğer ülkeler arasında ikinci sıraya yerleşmiştir. Göstergeler içinde atık su arıtma oranı konusunda 98,8 puan ve emisyon transferleri konusunda 31,3 puan ile üçüncü sıradadır. İyileştirmesi gereken kısımlar içinde ekolojik ayak izi ve yenilenebilir enerjinin payı bulunmaktadır. Bu göstergelerdeki sıralaması 17'dir. En düşük sıralamaya (18.) sahip olduğu gösterge ise doğal kaynakların ticaretteki payıdır.

Sıralamada sondan ikinci olan Brunei'nin fosil yakıtlara bağımlı olması skorunu düşürmektedir. Karbon ve yenilenebilir enerji payı göstergelerindeki sıralaması da 29'dur. Ayrıca ithalat ve ihracatında doğal kaynaklara bağımlılığı da performansını etkileyen diğer unsurdur. Pozitif açıdan ise Brunei'nin hava kirliliğinin oldukça düşük olması onu söz konusu göstergede beşinci sıraya yükseltmiştir. Rusya'nın fosil yakıtlara bağımlı olması, onu çalışma kapsamında incelenen ülkeler arasında çevresel açıdan en az sürdürülebilir ekonomi haline getirmektedir. Enerji tüketimi performansının düşük olması (enerji yoğunluğundaki sıralaması 29) ve karbondioksit emisyonunun yüksek olması (karbon ve emisyon transferi göstergelerindeki sıralaması 27) Rusya'nın performansını düşüren etmenlerdir. Öte yandan geniş topraklara ve düşük nüfus yoğunluğuna sahip olması hava kirliliği konusunda Rusya'yı yedinci sıraya çıkarmıştır.

Sürdürülebilir Ticaret Endeks Göstergeleri

1.Ekonomi

1.01.	Tüketici fiyat enflasyonu
1.02.	Kişi başına düşen reel GSYİH büyümesi (GYSİH yüzdesi)
1.03.	İş gücü artışı (%)
1.04.	Yabancı doğrudan yatırımları net girişleri (GYSİH yüzdesi)
1.05.	Brüt sabit sermaye oluşumu (GYSİH yüzdesi)
1.06.	Tarife ve tarife dışı engeller
1.06.01.	Tarife engelleri
1.06.01.a.	Yürürlükte bulunan tarife engelleri
1.06.01.b.	2021 yılı yeni tarife engelleri
1.06.01.c.	Tarife engellerinden etkilenen ticaretin yüzdesi (2018'e kadar)
1.06.02.	Tarife dışı engeller
1.06.02.a.	Yürürlükte bulunan tarife dışı engeller
1.06.02.b.	2021 yılı yeni tarife dışı engelleri
1.06.02.c.	Tarife dışı engellerden etkilenen ticaretin yüzdesi (2018'e kadar)
1.07.	Ticaretin serbestleştirilmesi
1.07.01.	Yürürlükte bulunan bölgesel ticaret anlaşmalarının sayısı
1.07.02.	Sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi endeksi
1.07.03.	Yatırım serbestliği endeksi
1.08.	Döviz kuru istikrarı (2020/2018)
1.09.	Özel sektöre sağlanan iç kredi (GYSİH yüzdesi)
1.10.	Dış ticaret ve ödeme riskleri
1.10.01.	Ülke kredi notu
1.10.02.	Brüt borç (GYSİH yüzdesi)
1.11.	Ticaret maliyetleri
1.11.01.	Lojistik performans endeksi
1.11.02.	Yolsuzluk algı endeksi
1.11.03.	Hukukun üstünlüğü endeksi
1.12.	Para politikasına müdahale
1.12.01.	Cari işlemler dengesi (GYSİH yüzdesi)
1.12.02.	Altın dahil toplam rezervlerin 1 yıllık değişimi (GYSİH yüzdesi)
1.13.	İhracat yoğunlaşması
1.13.01.	İhracat pazar yoğunlaşması (toplam içinde ilk 5'in yüzdesi)
1.13.02.	İhracat ürün yoğunlaşması (toplam içinde ilk 5'in yüzdesi)
1.14.	Mal ve hizmet ihracatı
1.14.01.	Mal ihracatı (US\$)
1.14.02.	Ticari hizmetler ihracatı (US\$)
1.15.	Teknolojik inovasyon
1.15.01.	Ar-ge harcamaları (GYSİH yüzdesi)
1.15.02.	Ar-ge araştırmacıları (kişi başına)
1.15.03.	Patent başvuruları (her bir milyon yerleşik kişi başına)
1.15.04.	Yüksek teknoloji ihracatı (imalat ihracatının yüzdesi)
1.15.05.	Bilimsel makale (milyon kişi başına)
1.16.	Teknolojik altyapı
1.16.01.	Sabit internet hızı (Mbps)
1.16.02.	İnternet kullanıcıları (nüfustaki payı)
1.16.03.	Sabit geniş bant aboneleri
1.16.04.	Mobil üyelikler (her 100 kişi için)

Sürdürülebilir Ticaret Endeks Göstergeleri

2. Toplum

2.01.	Eşitsizlik (Gini katsayısı)
2.02.	Eğitim düzeyi
2.02.01.	Ortalama eğitim yılı
2.02.02.	Üniversite eğitim endeksi
2.02.03.	Üniversite kayıtları
2.03.	Çalışma standartları
2.03.01.	İşe alımda toplumsal cinsiyet ayrımcılığı yapmama
2.03.02.	Toplantı ve örgütlenme özgürlüğü
2.04.	Siyasi istikrar ve şiddetsizlik
2.05.	Zorla çalıştırılanlar veya çocuk işçiler tarafından üretilen ürünler
2.05.01.	Zorla çalıştırılanlar tarafından üretilen ürünler
2.05.01.a.	Zorla çalıştırılanlar tarafından üretilen ürünler (ürün kategori sayısı)
2.05.01.b.	Zorla çalıştırmanın nüfus içindeki yüzdesi
2.05.02.	Çocuk işçilerin ürettiği ürünler (ürün kategori sayısı)
2.06.	İnsan kaçaklığına devlet müdahalesi
2.06.01.	İnsan kaçaklığına devlet müdahalesi (kriminalize etme)
2.06.02.	İnsan kaçaklığına devlet müdahalesi (strateji)
2.06.03.	İnsan kaçaklığına devlet müdahalesi (eylem)
2.07.	Modern kölelikle üretilmiş olma riski taşıyan ürünlerin ticareti
2.07.01.	Modern kölelikle üretilmiş olma riski taşıyan ürünleri ithal etme (US\$ milyon)
2.07.02.	Modern kölelikle üretilmiş olma riski taşıyan ürünleri ihraç etme (US\$ milyon)
2.08.	Toplumsal hareketlilik endeksi
2.09.	Beklenen yaşam süresi

Sürdürülebilir Ticaret Endeks Göstergeleri

3. Çevre

3.01.	Hava kirliliği
3.02.	Ormansızlaştırma
3.03.	Atık su arıtma yüzdesi
3.04.	Enerji yoğunluğu
3.05.	Ekolojik ayak izi
3.06.	Yenilenebilir enerji
3.07.	Ticarette çevresel standartlar
3.07.01.	Sözleşme: Tehlikeli Atıklar
3.07.02.	Sözleşme: Deniz Kirliliğini Önleme
3.07.03.	Sözleşme: Ozon Tabakasını Koruma (Viyana)
3.07.04.	İklim Değişikliğine Dair Sözleşme (Kyoto)
3.07.05.	Uluslararası Kereste Anlaşması
3.07.06.	Sözleşme: Nesli Tehlikede Olan Türlerin Uluslararası Ticareti
3.07.07.	Sözleşme: Tehlikeli Kimyasallar Ön Bildirimli Kabul (Rotterdam)
3.08.	Emisyon transferi
3.09.	Doğal kaynakların ticaretteki payı
3.10.	Karbon
3.10.1.	Karbon fiyatlama
3.10.2.	Kişi başına düşen karbondioksit emisyonları

Rusya-Ukrayna Savaşında Bir Yıl Geride Kaldı

Savaşın öncesinde iki ülke arasındaki ilişkiler nasıldı?

Doğu Ukrayna'da silahlı çatışma, Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesinin ardından 2014 yılının başlarında patlak vermiştir. Mart 2014'te Rus birlikleri, Ukrayna'nın Kırım bölgesini kontrol altına almıştır. Şubat 2015'ten itibaren Fransa, Almanya, Rusya ve Ukrayna, Minsk Anlaşmaları yoluyla şiddete son vermek için müzakereleri başlatmaya çalışmıştır. Anlaşma çerçevesi, çatışma bölgesi boyunca ateşkes, ağır silahların geri çekilmesi ve Ukrayna hükümetinin tam kontrolü için hükümler içermekteydi. Bununla birlikte, diplomatik ve tatmin edici bir çözüme ulaşma çabalarının büyük ölçüde başarısız olduğu söylenebilmektedir. Ekim 2018'de Ukrayna, Batı Ukrayna'da bir dizi büyük ölçekli hava tatbikatında ABD ve diğer yedi NATO ülkesine katılmıştır. Şubat 2022'nin başlarındaki uydu görüntüleri, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana Belarus sınırına Rus birliklerinin en büyük konuşlandırılmasını göstermiştir. Şubat 2022'nin sonlarında ise ABD, Rusya'nın Rusya-Ukrayna sınırında artan askeri varlığını gerekçe göstererek Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etme niyetinde olduğu konusunda uyarmıştır. 24 Şubat 2022'de tarihine gelindiğinde BM Güvenlik Konseyi'nin Rusya'yı Ukrayna'ya saldırmaktan caydırmak için çaba gösterdiğini belirttiği sırada Putin, Ukrayna'nın ülke çapındaki askeri varlıklarını ve şehirlerini hedef alan tam ölçekli bir kara, deniz ve hava saldırısının başladığını duyurmuştur.

Savaşın 12 ayı nasıl geçti?

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in ordularına Ukrayna'yı işgal emrini vermesinin birinci yıldönümünde taraflar arasında savaş tam anlamıyla devam etmektedir. Her iki taraftan da büyük insani kayıplara neden olmuştur. Milyonlarca insan ise ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Savaşın üzerinden 24 Şubat 2023 tarihi itibarıyla tam olarak 12 ay geçti. Peki bu 12 ay içerisinde neler oldu? 24 Şubat'ta Putin'in başlattığı operasyonla Rus kuvvetleri Ukrayna'nın başkenti Kiev'e doğru ilerlemeye başlasa da sonunda geri çekilmiştir. Aynı zamanda batılı ülkeler, işgale tepki olarak Moskova'ya geniş çaplı bir yaptırım paketi uygulamıştır. Bunlar arasında Rusya Merkez Bankası ile işlemlerin durdurulması, yeni yatırımların yasaklanması, Rus siyaseti ve iş dünyasının liderlerinin varlıklarının dondurulması da yer almıştır. Mart ayında ise çatışma, küresel gıda krizini tırmandırmıştır. Ukrayna hükümeti çok çeşitli tarımsal ihracatı yasakladığını duyurmuştur. Takiben dünya gıda fiyatları rekor seviyeye ulaşmıştır. Nisan ayına gelindiğinde Birleşmiş Milletler Ukrayna'dan kaçan insanların sayısının 5 milyonu geçtiğini belirtmiştir. Çatışmanın büyük bir mülteci krizine yol açtığı ifade edilmiştir. Finlandiya ve İsveç, Mayıs ayında Rusya'nın Ukrayna'yı işgaline tepki olarak NATO'ya katılmak için

resmen başvuruda bulunmuştur. Aynı ay içerisinde Rusya Karadeniz'de önemli bir liman kenti olan Mariupol'ü ele geçirmiştir. Haziran ayına gelindiğinde Dünya Bankası, kamu sektöründe maaşların ödenebilmesi için 1,49 milyar dolar değerinde ek finansmanı onaylayarak toplam desteğini 4 milyar doların üzerine çıkarmıştır. AB liderleri de yıl sonuna kadar Rusya'dan yapılan petrol ithalatının %90'ını kısma konusunda prensipte anlaşmaya varmıştır. Savaş altıncı ayını doldururken Rus enerji devi Gazprom, Kuzey Akım 1 boru hattı üzerinden Avrupa'ya gaz arzını yarıya indireceğini açıklamıştır. Savaştan önce Avrupa, gazının %40'tan fazlasını Rusya'dan ithal etmekteydi. Moskova ve Kiev'in Ukrayna'nın Karadeniz limanlarını yeniden açmak için bir anlaşmaya varması küresel gıda krizinin hafifleyebileceğine dair umut vermiştir. BM Genel Sekreteri Antonio Guterres Ağustos ayında nükleer çatışma riskinin on yıllar sonra geri döndüğünü ifade etmiştir. Ekim'e gelindiğinde füze saldırısı dalgasında Ukrayna enerji altyapısı hedef alınmıştır. Ülkenin enerji bakanı termal enerji kapasitesinin en az yarısının vurulduğunu ifade etmiştir. AB, Kasım ayında Ukrayna'nın enerji sektörüne yönelik yardımların yollarını aramaya başlamıştır. 2022'nin son ayına gelindiğinde Avrupa Merkez Bankası enflasyonun önümüzdeki üç yıl için %2 hedefinin üzerinde kalmasını beklediğini belirtmiştir. 2023 yılının ilk ayında ise Gıda ve Tarım Örgütü, gıda fiyat endeksinin 2022 yılında 2021'e göre %14,3 artışla rekor seviyeye ulaştığını belirtmiştir. Savaşın birinci yılını doldurduğu Şubat ayında ise batılı ülkeler Rusya'ya bir dizi yeni yaptırım uygulamayı düşünmeye başlamıştır. ABD'li yetkililer Rusya ile bağlantılı daha fazla bankaya yaptırım uygulamayı ve mevcut kuralların uygulanmasını hızlandırmayı düşündüklerini ifade etmiştir.

Savaş başladığında dünyada beklentiler ne yöndeydi?

Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden kaynaklanan acı ve insani krizin ötesinde, tüm küresel ekonominin daha yavaş büyümenin ve daha hızlı enflasyonun etkilerini hissetmesi beklenmekteydi. Şubat ayı sonunda Rusya'nın işgalinin ardından Rusya ile Ukrayna arasındaki çatışmanın, tedarik zinciri baskılarını şiddetlendirmesi ve enflasyonu da yükseltmesi beklenmekteydi. 2014'te Rusya'nın Kırım'ı işgalinden bu yana Batı ile Rusya arasında zaten gergin olan ilişkilere rağmen, yeni yaptırımlar ve bazı temel malların arzına ilişkin belirsizliğin özellikle Rusya ile güçlü ticari bağların o dönemde devam ettiği Avrupa'da da hissedilmesi öngörülmekteydi.

Etkilerin üç ana kanaldan gerçekleşeceği değerlendirilmekteydi. Birinci kanal, gıda ve enerji gibi emtia fiyatlarındaki artışın enflasyonu daha da yükselterek gelirlerin değerini aşındırması ve talep üzerinde baskı oluşturmaya idi. İkincisi, özellikle komşu ekonomilerin kesintiye uğrayan ticaret, tedarik zincirleri ve havalelerin yanı sıra mülteciler akışlarında tarihi bir artışla boğuşacak olmasıydı. Üçüncüsü ise azalan işletme güveni ve artan yatırımcı belirsizliğinin varlık fiyatları üzerinde ağırlık yaratarak finansal koşulları sıkılaştırması ve gelişmekte olan piyasalardan sermaye çıkışlarını potansiyel olarak teşvik etmesiydi. Aslında beklentilerin büyük ölçüde gerçekleştiği söylenebilmektedir.

Savaş ekonomiyi nasıl etkiledi?

İnsani, askeri, güvenlik, çevre, göç ve diğer yayılma etkileri dışında Avrupa'nın merkezinde yürütülen savaş, uluslararası ticaret sistemini ciddi bir şekilde etkiledi ve Covid-19 salgınının neden olduğu şoklardan kurtulmasını engelledi. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırısı, dünya ekonomisi üzerinde ağırlığı olan 1970'lerden bu yana en büyük enerji fiyat şokunu tetiklemiştir. Enerji nihai kullanımına harcanan tahmini GSYİH payı, 2020'de %9'un altındayken, 2022'de %16'nın üzerine çıkmıştır. UNCTAD 2022 yılı Temmuz ayında yayınladığı Küresel Ticaret Güncellemesinde yükselen fiyatların uluslararası ticareti şişirdiğini belirtmiştir. 2022 yılının ilk çeyreğinde ticaretin USD cinsinden değeri; başlıca itici güçler olan enerji, metaller ve kimyasallar ile 7,7 trilyona yükselmiştir. Bununla birlikte durumun büyük ölçüde emtia fiyatlarındaki artıştan kaynaklandığı da belirtilmektedir. 2022 yılı sonu itibarıyla küresel mal ticareti değer bazında bir önceki yıla kıyasla yaklaşık %10 artış göstererek 25 trilyon dolar

seviyesinde gerçekleşmiştir. 2022 yılı ilk çeyreğinde ticaret hacminin (miktar cinsinden) ise %6 gibi oldukça düşük bir oranda büyüdüğü ifade edilmiştir. Ticaret hacmi 2022 yılını %3 büyüme ile kapatmıştır. Dünya Ticaret Örgütü de 2023 için %3,4 gibi oldukça mütevazı kabul edilebilecek bir ticaret hacmi büyümesi öngörmektedir. Ukrayna mısır, Ayçiçek yağı ve tohumları, arpa, buğday ve kolza tohumları için dünya pazarlarında önemli bir oyuncu olarak değerlendirilmektedir. Rusya'nın Ukrayna'nın Karadeniz limanlarına uyguladığı abluka, gıda fiyatlarını yükselterek gıda emtia tedarik zincirlerinde, Ukrayna'nın ihracat kapasitelerini tam olarak kullanmasını engelleyen bir darboğaz yaratmıştır. Gübre fiyatları, Ukrayna savaşı başladığından beri iki kattan fazla artmıştır. Enerji fiyatları da hızla artış kaydetmiştir. Dünya Bankası mevcut enerji krizinin, 1970'lerin enerji fiyatı şokundan farklı olduğunu çünkü hepsinin fiyatlarının artması nedeniyle farklı kilit enerji ürünleri arasındaki ikame alanının sınırlı olduğunu belirtmektedir. Covid-19, yüksek petrol ve kömür fiyatlarına yol açmıştır ancak Rusya dünyanın en büyük doğal gaz ihracatçısı, önde gelen ham petrol ve kömür tedarikçisi olduğu için mevcut enerji krizi savaştan kaynaklanmaktadır. Yaptırımların Rusya ekonomisi üzerindeki etkisinin özellikle AB'nin Rusya'dan doğal gaz ithalatını kısıtlamaması nedeniyle sınırlı kaldığı değerlendirilmektedir. Aslında Rusya enerji fiyatlarından en çok yararlanan taraf olarak işaret edilmektedir. UNCTAD'ın Küresel Ticaret Güncellemesi, 2022 Mart ve Nisan aylarında Rusya'nın AB'ye yaptığı enerji ihracatının değerinin 2021 seviyesinden %75 daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Doğal gaz ihracatının değerinin %259, ham petrolün değerinin %48, rafine petrol ihracatının değerinin %77 ve kömür sevkiyatlarının %130 arttığı ifade edilmektedir.

Dünya çapındaki faiz oranları, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden 12 ay sonra, küresel merkez bankaları emtia fiyatlarındaki patlamanın yol açtığı enflasyonu dizginlemeye çalışırken, son yılların en yüksek seviyelerinde seyretmektedir. Savaşın başlangıcında Rusya'ya uygulanan yaptırımlar, diğer emtiaların yanı sıra petrol, gaz ve kömür fiyatlarının fırlamasına, zaten yüksek olan enflasyonun sabitlenmesine ve yükselmesine neden olmuştur. Tedarik zincirlerinin blokajı kaldırılrsa ve pandemi nakdi harcansa bile enflasyon yükselmeye devam etmiştir. Enflasyonun devam etmesi, merkez bankalarını faiz oranlarını daha da yükseltmeye zorlayarak devlet borcu getirilerini yükseltmiştir. Egemen ülkeler için borçlanma maliyeti arttıkça, şirketler için de aynı şekilde artmıştır.

Avrupa Birliği savaşa nasıl tepki verdi?

2021'in ikinci yarısından itibaren AB'de ve dünya genelinde olduğu gibi enerji fiyatlarında sert bir artış yaşanmıştır. Rusya'nın işgalinin bir sonucu olarak yakıt fiyatları daha da yükselmiştir. Bu durum AB'de enerji arzının güvenliği ile ilgili endişelere yol açmıştır. Rusya'nın birkaç AB üye ülkesine gaz dağıtımını askıya alma kararı durumu daha da etkilemiştir. Mart 2022'de kabul edilen Versay Deklarasyonu (Versailles Declaration) ile 27 üye ülkenin AB liderleri, AB'nin Rus fosil yakıtlarına olan bağımlılığını mümkün olan en kısa sürede aşamalı olarak sona erdirmeyi kabul etmiştir. 30-31 Mayıs 2022'de Avrupa Konseyi, boru hattıyla teslim edilen ham petrol için geçici bir istisna dışında, 2022'nin sonuna kadar tüm Rus petrol ithalatının neredeyse %90'ının yasaklanması konusunda anlaşmıştır. 24 Kasım 2022'de Konsey, AB'de gaz arzını güvence altına almayı ve paylaşmayı amaçlayan yeni önlemlerin içeriği üzerinde anlaşmaya varmıştır. Gerçek bir acil durum ve gaz arzı kıtlığı durumunda dayanışmayı geliştirmek, ortak gaz alımlarının daha iyi koordinasyonunu sağlamak, gaz ve elektrik fiyatlarının oynaklığının sınırlanması ve güvenilir gaz fiyatı belirlenmesi yeni önlemler olarak belirlenmiştir.

Diğer ekonomik bölgelerle karşılaştırıldığında, Euro bölgesi, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ekonomik sonuçlarına karşı özellikle savunmasız olmuştur. Bunun başlıca nedeni olarak Euro bölgesinin enerji ithalatına çok güçlü bir şekilde bağımlı olması gösterilmektedir. Ayrıca Rusya, savaştan önce Euro bölgesinin önemli bir enerji tedarikçisiydi. Rusya ve Ukrayna, Rusya'nın işgali başlamadan önce Euro bölgesinin gıda ve gübre ithalatında da büyük rol oynamıştır. Daha genel olarak, Euro bölgesi son derece açık bir ekonomidir ve bu da onu küresel pazarlardaki ve değer zincirlerindeki bozulmalara karşı

savunmasız hale getirmektedir. Savaş, pandemi sonrası toparlanma sırasında Euro bölgesinde oluşan enflasyonist baskılara büyük ölçüde katkıda bulunmuştur. Özellikle enerji ve gıda için tüketici fiyatlarını yükseltmiştir. Manşet enflasyon 2020'de %0,3'ten 2021'de %2,6'ya ve ardından 2022'de %8,4'e yükselmiştir. 2022'deki rekor seviyede yüksek enflasyonun üçte ikisinden fazlasını enerji ve gıda enflasyonu oluşturmuştur. 2022'de enerji enflasyonu, enflasyonun açık ara en önemli itici gücü olmuşken son zamanlarda en büyük katkının gıda enflasyonundan geldiği belirtilmektedir. Gıda fiyatları Ocak 2023'te bir yıl öncesine göre %14,1 artmıştır. Gıda üretimi oldukça enerji yoğun olduğundan, gıda enflasyonunun yüksek oranları, kısmen, savaşın kilit rol oynadığı yüksek enerji fiyatlarının dolaylı ve gecikmeli etkilerini de yansıtmaktadır. Farklı bileşenlerin enflasyon oranlarına yakından bakmak, savaşın etkisini daha net bir şekilde ortaya koymaktadır. Savaş öncesinde Ukrayna ve Rusya'dan yapılan ithalatın önemli rol oynadığı buğday veya yağlı tohumlar gibi gıda ürünlerinde fiyatlar, ortalama gıda enflasyonunun çok üzerinde enflasyon kaydetmiştir. Örneğin, ayçiçek yağı ve diğer yenilebilir yağlar, Ocak 2023'te Euro bölgesi tüketicileri için bir yıl öncesine göre %47'nin üzerinde daha pahalı olmuştur.

Avrupa Birliği'nin Rusya'ya yönelik uyguladığı yaptırımlar nelerdi?

- 26 Şubat 2022 tarihinde Rusya SWIFT (Uluslararası ödeme yapılmasını sağlayan sistem) sisteminden çıkartıldı. Söz konusu yaptırımın sebebinin Avrupa Komisyonu tarafından Rusya'nın savaş için kaynak teminini durdurmak adına olduğu belirtildi.
- 27 Şubat 2022 tarihi sonrasında Avrupa ülkeleri Rusya'dan gelen uçuşları kademeli olarak durdurdu.
- 8 Mart 2022 tarihinde AB, İngiltere ve ABD hükümetleri tarafından Rus milyarder iş adamlarının yurtdışındaki finansal varlıkları donduruldu.
- 12 Temmuz 2022 tarihinde Avrupa Birliği (AB) Komisyonu Adalet Komiseri Didier Reynders tarafından 13,8 milyar Euro değerindeki finansal varlıkların AB üyesi ülkeler tarafından dondurulduğu belirtildi.
- 20 Eylül 2022 tarihinde Estonya-Letonya ve Litvanya ve Polonya tarafından Rus vatandaşlarının turistik gezilerine kısıtlama getirildi.
- Rusya'ya karşı yapılan en önemli yaptırımlardan bir tanesi 15 Mart 2022 tarihli Konsey Regülasyonu ile AB tarafından ortaya konulmuştur. Demir ve çelik ürünleri, değeri 300 Euro'dan fazla olan hazır giyim ve deri konfeksiyon ürünlerinin de dahil olduğu lüks ürünler, AB'nin diplomatik ve resmi amaçlı kullanımları hariç olmak üzere, Rusya'da yerleşik kişi ve kurumlara doğrudan veya dolaylı ihracat yasaklamaları söz konusu regülasyonun ana temel başlıklarıdır.

Faydalanılan Kaynaklar

KPMG, Russia and Ukraine conflict: Economic implications²

Avrupa Konseyi, Impact of Russia's invasion of Ukraine on the markets: EU response²

IMF, How War in Ukraine Is Reverberating Across World's Regions²

IISD, Russia's Aggression Against Ukraine: Global trade implications after 7 months of war²

Dünya Ekonomi Forumu, 1 year on: A timeline of the war in Ukraine²

Avrupa Merkez Bankası, One year since Russia's invasion of Ukraine – the effects on euro area inflation²

Financial Times, Ukraine war one year on: Updates from the first anniversary of the conflict²

Council on Foreign Relations (CFR), Conflict in Ukraine²

OECD, War in Ukraine²

Recommerce

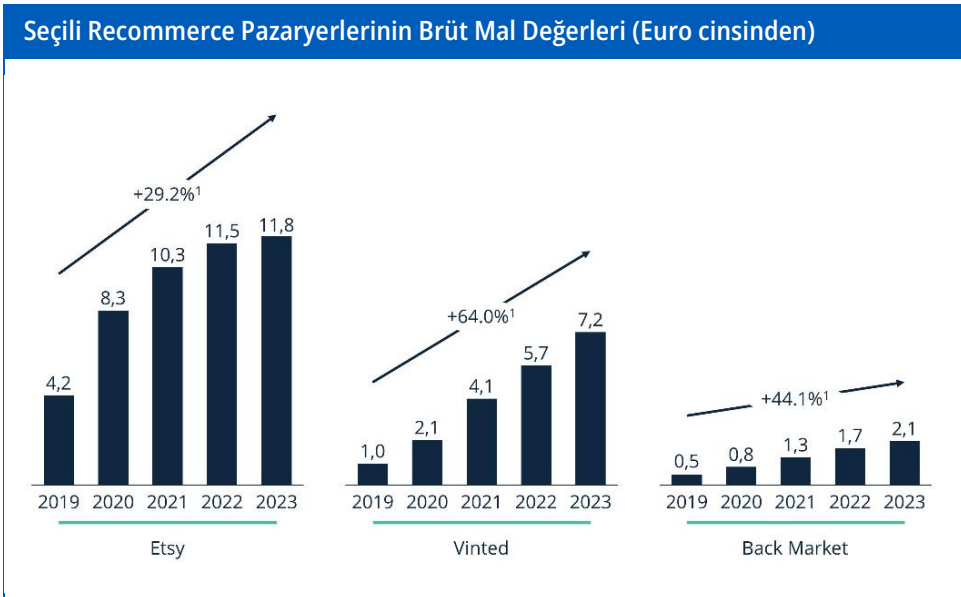
Sürdürülebilirlik E-ticarette Yeni Kapılar Açıyor

İklim değişikliği ve küresel ısınma dönemlerinde, sürdürülebilirlik perakendede de her zamankinden daha önemli bir konu haline gelmektedir. Tüketicilerin "sürdürülebilirlik" tanımları bölgeye ve demografiye göre önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Bazı pazarlarda, markaların çevresel etkileri ve üretim süreçleri, alışveriş yapanlar için ilk akla gelen konular olurken bazılarında etik çalışma uygulamaları ve hayvan refahı daha büyük kaygılar olabilmektedir. Özellikle genç tüketiciler, ürünlerin menşei ve şirketlerin çalışanlarına ve çevreye nasıl davrandığı hakkında bilgilere erişmekle ilgilenmekte ve markaları sürdürülebilirlik taahhütleri ve eylemleri konusunda daha şeffaf olmaya zorlamaktadır. Çevre sorunlarına yönelik farkındalığın artmasıyla birlikte insanların tüketim davranışları da değişmektedir. Statista tarafından yayınlanan 2022 yılında yapılan bir ankete göre katılımcıların yaklaşık yarısı uygun maliyetin ve değer, ikinci el ürünlere yönelik tüketici talebinin ana itici gücü olduğu konusunda görüş belirtmişler. Euromonitor tarafından açıklanan 2023 İlk 10 Küresel Tüketici Trendleri raporunda 10 trendden ikisi (bütçe yapıcılar ve eko ekonomik) yaşam maliyeti krizinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştı. Bu trendlerin temelini oluşturan üç davranış değişikliğini ele alan bir yazıda da sıkı bütçelerin tüketicileri, ürün ve hizmetler için ikame ve uygun fiyatlı alternatifler aramaya yönelttiğine değinilmektedir. eBay veya Craigslist gibi sitelerin eski bir masayı satmayı her zamankinden daha kolay hale getirmesi ikinci el piyasasının büyümesine yol açan önemli faktörlerden biri oldu.

Yeniden ticaret olarak Türkçeye çevirebileceğimiz Recommerce ikinci el, bazen kullanılmamış ve bazen yenilenmiş veya geri dönüştürülmüş ürünlerin çoğunlukla çevrimiçi pazar platformları aracılığıyla bir döngüsel ekonomi biçiminde satışını tanımlayan ve yeni sayılabilecek bir terimdir. Aslında bu iş modeli yeni değil ancak bir altyapıdan yoksundu. Günümüz teknolojisi bu eksikliği doldurarak altyapı sağlamaktadır. Kullanım kolaylığı ve satın almalarda güven sağlayan ticaret platformları Recommerce pazarının gelişmesine olanak sağlamaktadır. Örnek olarak; pandeminin teşvik ettiği ikinci el moda pazarının 2026 yılına kadar tek başına %127 oranında büyüyerek dünya çapında 200 milyar doları aşması beklenmektedir. Zaten giyim; elektronik, spor malzemeleri ve takı ile birlikte Recommerce pazarının büyümesini hızlandıran birkaç kilit sektörden biridir.

2021 yılında Avrupa'daki toplam Recommerce pazarının 75 milyar Euro değerinde olduğu ifade edilmektedir. Artan ekolojik farkındalık ve aynı zamanda tüketiciler arasında enflasyon nedeniyle daha yüksek fiyat duyarlılığı pazarı daha da ileriye taşımaktadır. 2025 yılı için %60'lık bir artışa tekabül eden 120 milyar Euro'luk bir pazar hacmi beklenmektedir. Ayrıca Recommerce'ün genel e-ticarette de rolünün artması beklenmektedir. İkinci el e-ticaretin genel çevrimiçi perakende pazarındaki payının 2021 yılındaki %10 seviyesinden 2025 yılında %14'e çıkacağı öngörülmektedir.

Etsy, Vinted ve Back Market Avrupa'da ikinci el ürünlerin satışına odaklanan üç önemli pazar oyuncusudur. Üçü de Avrupa'daki toplam brüt mal değerine göre en büyük 100 pazaryeri arasında bulunmaktadır. Üç pazaryeri de son yıllarda ciddi bir büyüme kaydetmiştir. Bu büyüme oranları göz önüne alındığında ilk 100 pazaryeri arasına girmeleri de şaşırtıcı değil. Litvanyalı bir C2C platformu olan ve ikinci el moda odaklanan Vinted, 2019-2023 yılları arasında %64 bileşik büyüme oranı yakaladı. Amerikan eski moda ve zanaat platformu olan Etsy de pandemi etkisiyle 2019 yılından 2020 yılına geçerken brüt mal değerini neredeyse iki katlamıştır. O zamandan bugüne büyümesi yavaşlamış olsa da 2019-2023 yılları arasındaki büyüme oranı yaklaşık %30 seviyesinde ki bu oranın yüksek olduğu söylenebilir. Back Market platformu ise yenilenmiş elektroniklerin yeniden satışına odaklanan bir platformdur. 2019-2023 yılları arasında %44 oranında bir büyüme kaydetmiştir. Pazaryerlerinin 2019-2023 yılları arasındaki büyümelerini gösteren grafikler aşağıda yer almaktadır.

Kaynak: ecommerceDB, Ocak 2023

Recommerce'ün çeşitli faydaları bulunmaktadır. İlk olarak sürdürülebilirdir. Ortak ürünlerin ömrünü uzatarak, daha fazla üretme ihtiyacını azaltmaktadır. Döngüsel ekonomiyi aktif olarak destekleyerek sınırlı kaynaklar için sonsuz talebin stresini azaltmaktadır. İkinci olarak uygun maliyetlidir. Yeni ürünler için ödeme yapmak yerine yeni bir ürün ihtiyacını da karşılayabilecek ürünleri yenileyerek maliyetleri düşürmektedir. Her şeyin maliyeti artarken ikinci el ürünler enflasyonun etkisini azaltmaya yardımcı olmaktadır. Son olarak recommerce yani yeniden ticaret geri dönüşümü teşvik etmektedir. Dünyadan çıkarılan kaynakların yaşam boyu değerlerinin en üst düzeye çıkarılmasının güçlü bir destekçisidir.

Bunların yanı sıra Recommerce hala büyüme aşamasında olmasından ötürü bazı zorluklarla da karşı karşıyadır. Pazar henüz olgunlaşmadığı için malların fiyatlandırması da zor olmaktadır. Resmi bir üretim süreci olmadan bir ürünün piyasa değerini doğru bir şekilde ölçmek zordur. Bu noktada belirleyici olacak unsur bir kişinin ödemeye razı olduğu değer olacaktır. Pazarın önündeki engellerden bir tanesi de tüketicilerin satın almak istedikleri ürünlere duydukları güvendir. Recommerce pazarında ürünlerin kimlik doğrulaması zor olabilmektedir. Ürünlerin kimliklerini doğrulamak için üçüncü taraf süreçleri bulursa da bunlar zaman almakta ve yük oluşturmaktadır. Öte yandan artık kurumsal şirketlerin de bu pazarı fark etmiş olması ile rekabet daha büyük oyuncuların arasına kaymaya başlamaktadır. Ek olarak pazar, yeni işletmelerin girmesini zorlaştıran kalabalık bir alan haline de gelmeye başlamaktadır.

Faydalanılan Kaynaklar

Forbes, There's A Quiet Revolution Underway With Recommerce²

BigCommerce, Recommerce is Breathing New Life Into an Old Industry²

eCommerceDB, ReCommerce market grows by 60%²

Statista, Drivers of secondhand consumption worldwide in 2022²

Euromonitor International, Top Consumer Trends and Behaviour Changes Amid Cost of Living Crisis²

Afetten Etkilenen 11 İlin Ekonomik, Demografik ve Ticari Görünümü

Ekonomik Görünüm ve Nüfus

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen depremlerden etkilenerek afet bölgesi ilan edilen illerde toplamda, Türkiye'deki toplam nüfusun %16,4'ünü temsil eden 13,96 milyon kişi yaşamaktadır. Afet bölgesindeki 11 ilin toplamda Türkiye ekonomisi içindeki payı %9,75'tir. Söz konusu illerde en fazla payı olan il 148,6 milyar TL ve %2,04 pay ile Gaziantep'tir. Gaziantep'i 141,6 milyar TL ve %1,95 pay ile Adana, 101,4 milyar TL ve %1,39 pay ile Hatay takip etmektedir.

Şehir Bazında GSYİH ve Nüfus Verileri				
Şehir	2021 GSYİH (Milyar TL)	Türkiye Ekonomisi İçindeki Payı (%)	Nüfus (Milyon)	Toplam Nüfustaki Payı (%)
Gaziantep	148,6	2,04	2,15	2,5
Adana	141,6	1,95	2,27	2,7
Hatay	101,4	1,39	1,68	2,0
Kahramanmaraş	63,0	0,88	1,17	1,3
Diyarbakır	62,4	0,88	1,80	2,1
Şanlıurfa	57,5	0,79	2,17	2,5
Malatya	38,8	0,54	0,81	1,0
Elazığ	33,1	0,45	0,59	0,7
Osmaniye	30,9	0,42	0,55	0,7
Adıyaman	23,2	0,32	0,63	0,7
Kilis	7,0	0,09	0,14	0,2
Toplam	674,4	9,75	13,96	16,4
Türkiye	7.248,7	100	85,27	100

11 il kişi başına düşen GSYİH bazında incelendiğinde, kişi başında en yüksek gelire sahip olan şehrin 70,2 bin TL ile Gaziantep olduğu görülmektedir. Gaziantep'i 62,6 bin TL ile Adana ve 60,9 bin TL ile Hatay takip etmektedir.

Şehir Bazında Kişi Başına Düşen GSYİH	
Şehir	Kişi Başına Düşen GSYİH (Bin TL)
Gaziantep	70,2
Adana	62,6
Hatay	60,9
Elazığ	56,3
Kahramanmaraş	53,8
Diyarbakır	34,9
Şanlıurfa	27,0
Malatya	48,0
Osmaniye	56,2
Adıyaman	36,7
Kilis	48,6
İstanbul*	153,5
Ankara*	116,9
İzmir*	104,8

Kaynak: TÜİK, 2021

*Karşılaştırma olması adına Türkiye'deki 3 büyük il tabloya eklenmiştir.

İhracat Rakamları

Afet bölgesinde yer alan iller Türkiye'deki toplam ihracatın %8,06'sını gerçekleştirmektedir. 11 ilin 2022 yılında yapmış olduğu toplam ihracat 20,50 milyar dolardır. Söz konusu ihracatın yarısından fazlasını 10,52 milyar dolar ile Gaziantep Gerçekleştirmiştir. Gaziantep'in toplam ülke ihracatı içindeki payı ise %4,13'tür. Gaziantep'i 3,56 milyar dolar ve %1,40 pay ile Hatay; 3,01 milyar dolar ve %1,19 pay ile Adana takip etmektedir. İhracat değişim oranları incelendiğinde, afetten etkilenen iller arasında en fazla değişim oranı %54,8 ile Şanlıurfa'dır. Şanlıurfa'yı %27,5 ile Diyarbakır, %25,6 ile Kilis takip etmektedir. Afetten etkilenen illerden üç tanesinin ihracat değişim oranı negatiftir. Söz konusu iller Hatay, Osmaniye, Adıyaman'dır. Hububat, bakliyat, yağlı tohum ve mamulleri, çelik, tarım ürünleri, tekstil ve hammaddeleri, hazır giyim ürünleri öncü ihracat kalemleridir.

Afetten Etkilenen İllerin Yapmış Olduğu İhracata İlişkin Veriler

İl	2022 Yılı İhracat (Milyar \$)	2021-2022 İhracat Değişim Oranı (%)	Afetten Etkilenen İller Arasındaki Payı (%)	Toplam İhracat İçindeki Payı (%)
Gaziantep	10,52	4,3	51,32	4,13
Hatay	3,56	-11,8	17,37	1,4
Adana	3,01	20,8	14,68	1,19
K.maraş	1,46	5	7,12	0,57

il	2022 Yılı İhracat (Milyar \$)	2021-2022 İhracat Değişim Oranı (%)	Afetten Etkilenenler Arasındaki Payı (%)	Toplam İhracat İçindeki Payı (%)
Malatya	0,46	7,2	2,25	0,18
Elazığ	0,37	11,2	1,8	0,15
Osmaniye	0,37	-12,3	1,8	0,15
Diyarbakır	0,29	27,5	1,41	0,11
Şanlıurfa	0,26	54,8	1,27	0,1
Adıyaman	0,1	-13,8	0,49	0,04
Kilis	0,1	25,6	0,49	0,04
11 il Toplamı	20,5	5,13	100	8,06
Türkiye	254,2¹⁸	12,9	-	100

Afet Bölgesinde İMMİB Sektörleri Firma Sayısı

AFET BÖLGELERİNDE İMMİB ÜYESİ FIRMA SAYILARI												
	ADANA	ADİYAMAN	DIYARBAKIR	ELAZIĞ	GAZİANTEP	HATAY	KAHRAMANMARAŞ	KİLİS	MALATYA	OSMANİYE	ŞANLIURFA	TOPLAM FIRMA SAYISI
ELEKTRİK VE ELEKTRONİK	67	3	14	-	34	22	12	1	10	4	11	178
MADEN	14	4	34	19	5	15	5	-	7	1	-	104
ÇELİK	12	-	3	-	3	28	5	-	2	4	1	58
MÜCEVHER	13	1	5	-	8	4	14	1	2	1	1	50
DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER	5	-	-	1	9	7	15	1	3	1	2	44
KİMYEVİ MADDELER VE MAMULLERİ	4	-	3	-	27	2	1	1	-	-	-	38
TOPLAM FIRMA SAYISI	115	8	59	20	86	78	52	4	24	11	15	472

Afet Bölgesinde İMMİB Üyesi Firmaların İMMİB Üzerinden Yaptığı 2022 Yılı İhracat Rakamları

İMMİB ÜYELİĞİ AÇIK OLAN FIRMALARIN İMMİB'DEN YAPTIĞI 2022 YILI İHRACAT RAKAMLARI												
2022 Toplam İhracat (Milyon Dolar)	Adana	Adıyaman	Diyarbakır	Elazığ	Gaziantep	Hatay	K.maras	Kilis	Malatya	Osmaniye	Şanlıurfa	Toplam
ÇELİK	90,3	-	1,5	-	0,0	681,8	0,0	-	0,0	1,1	0,0	774,7
MADEN	5,7	0,1	18,7	257,1	0,1	7,7	0,3	-	0,1	0,1	-	289,8
ELEKTRİK VE ELEKTRONİK	4,7	0,1	1,7	-	55,5	1,5	0,0	0,0	16,3	68,3	18,8	166,9
DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER	0,0	-	-	0,0	15,1	63,5	52,4	0,0	0,2	0,0	0,0	131,2
KİMYEVİ MADDELER VE MAMULLERİ	0,2	-	0,0	-	4,0	0,0	1,3	0,0	-	-	-	5,6
MÜCEVHER	0,1	0,0	0,2	-	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Genel Toplam	101,0	0,1	22,1	257,1	74,7	754,7	54,3	0,0	16,6	69,5	18,8	1.368,9

¹⁸ İhracatçı birlikleri kaydından muaf ihracat ile antrepo ve serbest bölgeler farkı dahil edilmiştir.

Afet Bölgesinde İMMİB Üyesi Firmaların Türkiye Geneli 2022 Yılı İhracat Rakamları – Üye Birliğe Göre Dağılımı

İMMİB ÜYELİĞİ AÇIK OLAN FİRMALARIN TÜRKİYE GENELİ 2022 YILI İHRACAT RAKAMLARI - ÜYE BİRLİĞE GÖRE DAĞILIMI*												
2022 Toplam İhracat (Milyon Dolar)	Adana	Adıyaman	Diyarbakır	Elazığ	Gaziantep	Hatay	K.maraş	Kilis	Malatya	Osmaniye	Şanlıurfa	Toplam
ÇELİK	142,5	-	3,5	-	0,0	1.669,6	3,5	-	0,0	253,9	-	2.073,0
MADEN	8,5	0,1	18,7	257,2	274,9	10,5	0,3	-	0,1	0,1	-	570,3
ELEKTRİK VE ELEKTRONİK	138,0	0,1	1,7	-	55,5	40,3	5,0	-	18,5	68,3	34,0	361,3
KİMYEVİ MADDELER VE MAMULLERİ	0,3	-	-	-	205,7	0,1	1,4	-	-	-	-	207,4
DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER	2,3	-	-	-	20,5	63,5	75,5	-	0,2	-	-	162,0
MÜCEVHER	0,1	-	0,2	-	0,0	0,0	0,3	-	-	-	-	0,6
Genel Toplam	291,6	0,1	24,1	257,2	556,6	1.784,0	85,9	-	18,8	322,2	34,0	3.374,6

* Birden fazla birliğe üye olan firma için, en çok ihracatı olan sektöre ait birlik üyeliği kullanılmıştır.

Genel Değerlendirmeler

TÜRKONFED Kahramanmaraş Depremi Afet Ön Değerlendirme Durum Raporuna göre depremin yarattığı tahribat incelendiğinde, mevcut durumda 70,75 milyar doları konut zararı, 10,4 milyar doları milli gelir kaybı ve 2,91 milyar doları işgünü kaybı olmak üzere toplamda 84,06 milyar dolar hasara neden olması beklenmektedir¹⁹. Milli gelire katkılarındaki azalmaya paralel olarak afet bölgesi illerinin ihracatının, ihracatı göğüsleyen liman altyapısının bozulmasının da etkisiyle, 15 milyar dolar düzeyinin altına düşebileceği tahmin edilebilir. 2023 yılı bütçe açığı 659,6 milyar TL olarak hedefleniyordu. Bloomberg ekonomi bölümü depreme ilişkin kamu harcamalarının GSYH'nin %5,5'ine eşdeğer olabileceğini tahmin etmektedir. Mevcut şartlar altında bütçe açığının en azından 1 trilyon TL'nin üzerine çıkması beklenebilir. 2023'te nominal milli gelirin 18 trilyon TL'yi aşması beklendiğini düşündüğümüzde bütçe açığının milli gelire oranının yüzde 5,4'ün üzerinde gerçekleşmesi oldukça mümkündür.

Dünya Bankası'nın 27 Şubat 2023 tarihinde yayınlamış olduğu raporda²⁰, Türkiye'nin bahsi geçen depremlerden sonra tahmini olarak 34,2 milyar dolar fiziksel zarara uğradığı belirtilmektedir. Söz konusu tahmini zarar, Türkiye'nin 2021 GSYH'sinin %4'ünü oluşturmaktadır. Bununla beraber, raporda toparlanma ve yeniden yapılanma maliyetinin potansiyel olarak fiziksel zarara kıyasla iki kat olacağı ifade edilmektedir. Öte yandan depremin zararının %81'inin Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya ve Adıyaman illerinde meydana geldiği öngörülmektedir. Oluşan zararın %53'ü (18 milyar dolar) doğrudan konut binalarında oluşan zarar, %28'i yerleşim dışı alan²¹ (9,7 milyar dolar), %19'u ise (6,4 milyar dolar) altyapı çalışmalarıyla ilgili olmuştur. Bunun yanında Dünya Bankası tarafından, 9 Şubat 2023 tarihinde yardım ve kurtarma çabalarına yardımcı olmak için 1,78 milyar dolarlık ilk yardım paketi açıklanmıştır.

UNDP'nin 24 Şubat 2023 tarihinde yayınladığı rapora göre ise afetin yarattığı zararın 84 milyar ABD doları olduğu öngörülmektedir.²² (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Başkanı Louisa

¹⁹ TÜRKONFED'in raporu Elazığ ilini kapsamamaktadır

²⁰ Dünya Bankası, *Earthquake Damage in Türkiye Estimated to Exceed \$34 billion: World Bank Disaster Assessment Report*²

²¹ Sağlık kurumları, okullar, kamu binaları vb.

²² Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), *Proposed Areas of UNDP Assistance for Recovery and Reconstruction after the 2023 Earthquakes in Türkiye*²

Vinton'un 7 Mart 2023 tarihinde BM organlarının düzenlediği haftalık basın toplantısında bahsi geçen zararın 100 milyar doları aşacağı belirtilmiştir.²³) Depremde çöken veya ağır hasarlı bina sayısının yaklaşık olarak 156.000 olduğu raporda belirtilen bir diğer husustur. Raporda, erken toparlanma-koordinasyon, su-sanitasyon-hijyen, gıda güvenliği ve tarım, sağlık başlıkları altında yapılacak olan iyileştirmelerde 4,5 milyon kişinin yararlanması adına acil olarak 113,5 milyon ABD doları gerektiği de ifade edilmiştir.

PWC'nin hazırladığı ve 28 Şubat 2023 tarihinde yayınladığı raporunda, depremin yaratacağı ekonomik etkilere ilişkin projeksiyonlara yer verilmiştir. Raporda, ekonomik etkiler, birincil etkiler ve ikincil etkiler olarak iki ana başlıkta incelenmiştir. Birincil etkiler, bölgelerin zarar gören yapıların yeniden inşasının ekonomik maliyeti, sabit sermaye ve beşerî sermaye (işgücü) kayıpları kaynaklı üretim düşüşüken, ikincil etkiler ihracat ve turizm gelirleri kayıplarına bağlı cari açıkta artış, vergi gelirlerinde düşüş, az gelişmiş bölgelerin, gelişmiş bölgeler ile gelir farkının açılması olarak ifade edilmiştir. Buna binaen, raporda depremin öngörülen maksimum toplam maliyetinin 50 milyar dolar olabileceği belirtilmiştir. Söz konusu miktarın, GSYİH içindeki payı bağlamında yaklaşık olarak %6 olduğu görülmektedir²⁴. Ek olarak, ekonomik aktivitenin destek politikasında genişleyici yönde olması beklenmekte olup, azalan tarımsal gıda arzı ve yoğun inşaat harcamalarına bağlı hammadde /aramalı talebindeki artışın enflasyonu tahmin edilenden 3 veya 5 puan daha fazla arttıracığı ve 2023 ekonomik büyüme oranı üzerindeki etkisinin 0,5 puan düşüşe sebebiyet verebileceği belirtilmiştir. Bütçe açığı/ GSYİH oranı ve cari açık/ GSYİH oranı bağlamında değerlendirildiğinde ise depremin etkisini azaltmak adına uygulanan genişleyici mali politikaların etkisinin bütçe açığı/ GSYİH oranında 2 puan artışa sebebiyet vereceği, cari açık /GSYİH oranında öngörülen artışın ise hibe ve uluslararası kuruluşlardan gelen finansal desteklere rağmen, Türkiye'nin ek dış finansman ihtiyacı, özellikle bölge turizm gelirlerindeki kayıp ve ihracatındaki kısmi düşüş ile 1 puan olabileceği öngörülmüştür.

Yapılan Düzenlemeler

Deprem bölgesinde yaşanan felaketin ticari hayata etkisinin derecesinin azaltılması için uygulamaya geçilen regülasyonlar bulunmaktadır. Kararların alınma sürecinin daha hızlı olması adına deprem bölgesi olarak ilan edilen 11 ilde 7 Şubat 2023 tarihinde olağanüstü hal ilan edilmiştir²⁵. Bölgede yaşanan maddi hasardan kaynaklı olarak, bölgesel ve ulusal bazda işletmelere kolaylık sağlamak, dış ticarete oluşabilecek problemleri azaltmak adına da düzenlemeler yapılmıştır.

Yapılan düzenlemelerden ön plana çıkanlar incelendiğinde, başlangıçta Merkez Bankası'nın 6 Şubat 2023 tarihinde aldığı karar görülmektedir. Söz konusu kararda, deprem bölgesindeki firmaların 6 Şubat 2023-30 Nisan 2023 tarihleri arasındaki ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredileri ile yatırım taahhütlü avans kredileri geri ödemelerine 180 güne kadar faizsiz olarak vade uzatımı imkânı tanınmış, 6 Şubat 2023 tarihi öncesinde kullanılmış olan ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredilerine 6 ay ilave ihracat ve döviz kazandırıcı hizmet taahhüdü kapatma süresi verilmiştir.

Ticaret Bakanlığı'nın 7 Şubat 2023 tarihinde yaptığı duyuruda, depremden zarar gören kişilere ücretsiz olarak dağıtılmak veya kullanımlarına sunulmak amacıyla yurt dışından gönderilen temel ihtiyaç maddeleri ile diğer eşyanın kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu yararına çalışan derneklere ve Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflara gönderilmesi durumunda bunların gümrük vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi olmaksızın ithal edilmesinin mümkün bulunduğu;

²³ Birleşmiş Milletler (BM), *Basın bildirisi*²³

²⁴ 1999 depreminde söz konusu oran %4,8'dir

²⁵ Deprem bölgesi olarak ilan edilen iller: Kahramanmaraş, Gaziantep, Hatay, Kilis, Diyarbakır, Adana, Osmaniye, Şanlıurfa, Adıyaman, Malatya, Elazığ. Elazığ, 15 Şubat 2023 tarihinde deprem bölgesi kapsamına dahil edilmiştir.

bunun için varsa taşıma belgesinin ve eşya listesinin geldiği gümrük idaresine sunulmasının yeterli olduğu ifade edilmiştir.²⁶

Deprem yarattığı ticari kayıpların etkisini azaltabilmek adına, 6 Mart 2023 tarihine kadar 6 bin geçici ticarethane ve 3 bin konteynırdan oluşan çarşılar kurulmuştur. Bununla beraber, Deprem bölgesindeki işletmelerin KOSGEB'e olan 2023 borçları, felakette hayatını kaybeden işletmecilerin ise tüm borçlarının silinmesi kararı alınmıştır.²⁷

24 Şubat 2023 tarihinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan raporda²⁸; işletmelere yönelik atılan adımlar incelendiğinde ise, Hazine Destekli Kefalet Sistemi kapsamında daha çok firmanın finansmana erişimini kolaylaştırmak ve depremin ülke genelinde ekonomik faaliyetler ve ticari işletmeler üzerindeki negatif etkilerini azaltmak amacıyla 250 milyar TL olarak yakın dönemde ilan edilen Kredi Garanti Fonu paketi 100 milyar TL artışla 350 milyar TL'ye çıkarılmıştır. Ek olarak, Deprem nedeniyle işleri ve/veya işletmesi zarar gören esnaf ve sanatkarlara Halk Bankası'na kullandırılan Hazine faiz destekli kredi ödemeleri 6 aylığına faizsiz olarak ertelenmiştir. Ayrıca, son 3 yılda diğer kamu kurum ve kuruluşlarından 75.000 TL'ye kadar faiz/hibe desteği almış olan esnaf ve sanatkarlara da Hazine faiz destekli kredilerden faydalanma imkanı tanınmıştır.

²⁶ Ticaret Bakanlığı, *Yurt Dışından Gönderilen Yardım Malzemelerin Gümrük İşlemlerine İlişkin Duyuru*²

²⁷ T.C. Cumhurbaşkanlığı²

²⁸ Hazine ve Maliye Bakanlığı²